

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/1, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

OB PETNAJSTLETNICI MUČENIŠKE SMRTI TONETA TOMŠIČA

VELIKEMU SINU Slovenskega Primorja

To nedejjo bodo v Baču, prijazni vasi blizu Knežaka, odkrili spominsko ploščo revolucionarju in narodnemu heroju Tonetu Tomšiču. Prav tu je namreč Tone Tomšič preživel svoja prva mladostna leta. Ob petnajsti obletnici junaške smrti Toneta Tomšiča, ko je padel pod fašističnimi streli v Gramozni jami, mu Zveza borcev s Pivke in vsi pivški rojaki v svetel spomin postavljajo spominsko ploščo.

Naš veliki revolucionar Tone Tomšič sicer ni bil rojen v Baču, toda po krvi in poreklu izvira prav od tod. Iz tiste skromne in skoje kraške zemlje, ki se izpod Javornikov in Snežnika razteza proti Pivki. Oba, mati in oče, sta bila Tomšiča, oba doma iz Bača. Hudo življenje ju je še pred prvo vojsko potegnilo za kromom v Trst, kakor mnoge druge iz teh sicer tako prijaznih kra-

jev, da si na tujem poiščejo vsaj košček sonca in življenja. Kmalu potem, ko se je Tomšičevima v Trstu rodil Tonček, je čez Evropo zdvijala vihra prve svetovne vojne.

S komaj petletnim Tončkom se je družina umaknila iz Trsta v Bač, v tisto skromno vaško gnezdece, kjer je potem Tonček preživel svoja prva mladostna leta. Materi je ostala skrb za družino, medtem ko je oče daleč od svojih preživljal vojna leta v ruskem ujetništvu. V hiši, ki nosi zdaj št. 87, je doraščal Tonček kakor vsi vaški otroci. Brez posebnih dogodkov, toda v neprestani stiski, ki je v vojnih letih tako hudo zadela zlasti kraške kraje. Z grenkim občutkom se še zdaj vaščani spominjajo tiste dobe brez kruha pa tistih dolgih in neskončnih poti čez hribe in čez Snežnik doli na Hrvaško po nekaj prgišč moke. In vendar, tako pravijo vaščani, ki se malega Tončka Tomšiča spominjajo, je rasel Tonček kakor beka ob mladi, zivi vodi. Ko je začel hoditi v bližnji Knežak v ljudsko šolo, je bil ves slok in potegnjjen vsaj za ped večji od vseh sošolcev.

V tistih letih je bil Tonček eden izmed najboljših učencev na šoli v Knežaku. Čeprav doma niso imeli živine, je na vso moč rad hodil s pastirji po gmajnah (Nadaljevanje na 2. strani)

Gostovanje beneškega gledališča

Letos slavijo po vsem kulturnem svetu 250. obletnico rojstva velikega beneškega komediografa Carla Goldonija. V okviru teh proslav je naše GSP že v lanskem sezoni uprizorilo Goldonijevo komedijo »Lažnik«. Za letošnjo sezono pa je organiziral koprski italijanski kulturni krožek »Antonio Gramsci« gostovanje znanega beneškega gledališča »Cesco Basseggio«. To gledališče se je specializiralo za uprizorja-

Mladinske organizacije koprškega okraja bodo priredile v tednu pred 25. majem vrsto proslav v počastitev Dneva mladosti in rojstnega dne maršala Tita.

Tako bo v Marezigah 19. maja slavje kmečke mladine koprške občine s sodelovanjem dramske skupine domačega prosvetnega društva »Ivan Cankar« in fizkul-

turnih ter športnih skupin iz Koprja, Boršta, Vanganela, Montinijana, Marezig, Laborja in Smarja. Sodelovale bodo tudi godbe na pihala iz Marezig, Boršta in Laborja ter plesni orkester iz Bačičev.

V Kopru bo 23. maja koncert pevskega zbora Ekonomske srednje šole, 25. maja pa prva revija

zbora iz Pivke ter mladinske godbe. V petek, 24. maja, bo svečana akademija in sprejem najboljših mladincev pri predsedniku občinskega ljudskega odbora.

Pripravljala odbora za proslavo Dneva mladosti v Sežani in Dutovljah bosta priredila v počastitev Dneva mladosti vrsto kulturnih prireditev in športnih ter fizkulturnih tekmovanj. V nedeljo, 26. maja, bo v Sežani fizkulturni nastop, na katerem bo sodelovalo okrog 700 telovadcev.

Med 19. in 26. majem bo v Postojni več prireditev kulturno-prosvetnega in fizkulturnega značaja. Tako bo v nedeljo, 19. maja, pionirska glasbena revija, akademija mladincev-pripadnikov JLA, ustanovitev odbora obveznikov predvojaške vzgoje s svečano predajo zastave, ter občinsko tekmovanje v streljanju. Naslednjega dne bo šahovski brzoturnir, 21. maja dvoboj v namiznem tenisu, 23. maja strelsko tekmovanje pionirjev, 24. maja pa bo med drugim sivačnostna akademija s sodelovanjem DPD Svobode, TVD Partizana in tamburašev iz Hruševja.

V soboto, 25. maja, bodo v postojnski občini sprejeli približno 700 otrok v pionirsko organizacijo. Tega dne bo tudi finalno tekmovanje pripadnikov JLA v patrolnem teku, množični tek mladincev čez drn in strn, motodirke, tekmovanje pionirjev s skiroji, pionirske kolesarske dirke in nagraditev najboljših tekmovalcev-pionirjev.

V Ilirski Bistrici bo v počastitev Dneva mladosti 25. maja nastop članov TVD Partizana, sprejem v pionirsko organizacijo na vseh osnovnih šolah ilirskobistriške občine, 26. maja pa bo po paradi mladosti akademija pionirskih pevskih zborov Svobode iz Ilirske Bistrice in Jelšan. Podobne proslave bodo tudi v Piranu, kjer bodo odprli športno igrišče, dalje v hrpeljski občini in v Izoli.

LETNA SKUPŠČINA ZVVI OKRAJA KOPER

V sredo, 8. maja, so se v Kopru sestali delegati letošnjega občnega zbora Okrajne Zveze vojaških vojnih invalidov, ki združuje 72 osnovnih organizacij. Zbora se je udeležil tudi predsednik republiškega odbora ZVVI Franc Kresc-Coban. Iz poročil je bilo videti, da je organizacija v mnogih primerih uspela rehabilitirati ter prekvalificirati del svojega članstva, s čimer je bil storjen nadaljnji korak za pravilno zaposlitev vojaških vojnih invalidov.

pesmi in glasbe, ki jo organizira Okrajni svet Svobod in prosvetnih društev. Razen tega bo v okviru teh prireditev v nedeljo v Dijaškem domu v Kopru okrajno šahovsko prvenstvo mladincev in mladink za pokal Okrajnega komiteja LMS. Posebno prireditev v počastitev Dneva mladosti bodo priredili taborniki.

V Pivki bo 22. maja glasbeni pionirski festival s sodelovanjem pevskih zborov osnovnih šol iz Pivke, Trnja, Slavine, Ostrožnega brda in Suhorja ter dijakov pivške gimnazije, tamburaškega zbora iz Košane, harmonikarskega

nje Goldonijevih del. V Kopru bo gostovalo v ponedeljek, 20. maja, ob 20.30 v dvorani GSP. Italijanski gostje bodo izvajali Goldonijevo komedijo »Sior Todero Brontolion« v beneškem narečju. Isti dan ob 17. uri bo v mali dvorani GSP profesor Ciacchi iz Trsta predaval o delu in življenju velikega komediografa Carla Goldonija.

V okviru prireditev za počastitev obletnice Goldonijevega rojstva bo gostovalo v Kopru tudi italijansko gledališče z Reke z Goldonijevim delom »Pahljača«. Gostovanje bo v poletnih mesecih.

Upamo, da to kulturno sodelovanje med obema sosednjima narodoma ne bo zadnje in da nam bo italijanski kulturni krožek »Antonio Gramsci« ob svoji pogostejši iniciativi pripravil še katero prijetno presenečenje.

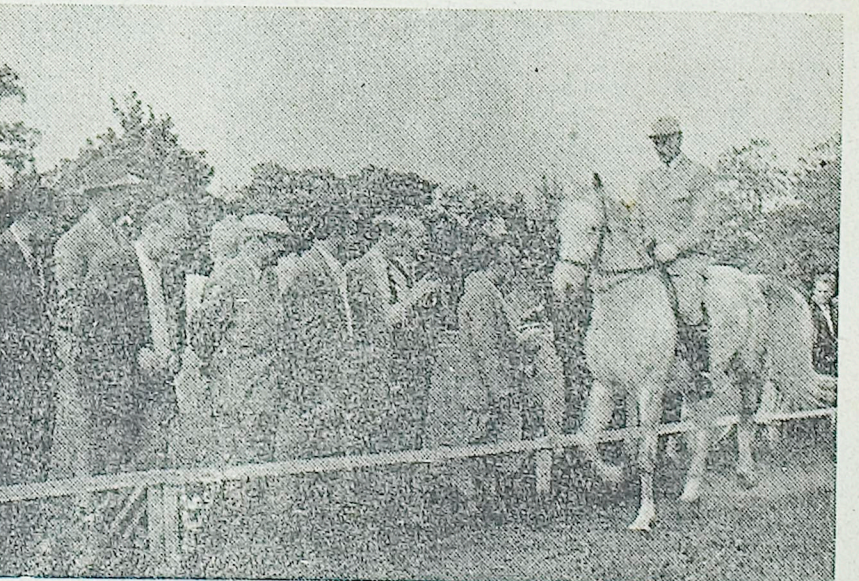
M. A.

V KOPRU JE ZASEDALA SKUPŠČINA OKRAJNEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

Danes, 17. t. m., so se sestali v Kopru na IV. redno letno skupščino člani okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje. Na skupščini razpravljajo na osnovi 133 strani obsegajočega poročila o poslovanju v preteklem letu, o potrditvi zaključnega računa za leto 1956, o dopolnitvi proračuna okrajnega ZSZ za leto 1957, o določitvi nove posebne prispevne stopnje, o razporeditvi sredstev iz sklada za preventivo ter o vrsti ostalih perečih vprašanj s področja dela okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje.

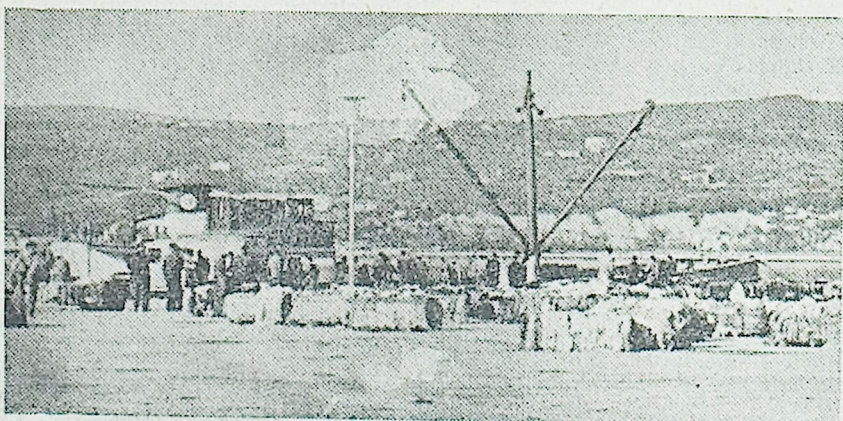
PRAZNIK DRŽAVNE VARNOSTNE SLUŽBE

V ponedeljek, 13. maja, je kolektiv Tajništva za notranje zadeve koprškega okraja v Lipici praznoval 13. obletnico ustanovitve državne varnostne službe. Na tej proslavi, ki ji je prisostvoval tudi predsednik Okrajnega ljudskega odbora Albin Duje, je podpolkovnik Drago Činag spregovoril o pomenu proslavljanja te obletnice. Udeleženci proslave so si ogledali tudi nastop izšolanih lipičancev tamkajšnje kobitarne.

POŽAR V KOPRSKEM PRISTANIŠČU

V ponedeljek, 13. maja, točno ob 19.15 zvečer, so se postavili koprski gasilci na vso moč. V petih minutah po telefonskem pozivu so že bili z motorno brizgalno v pristanišču, kjer je nastal zavraten požar večjega obsega na zadržani motorni ladji VANGA, natovorjeni z bombažem v balah. 181 ton bombaža v vrednosti 80 milijonov dinarjev je začelo močno tleti! Na pomoč so prihiteli tudi gasilci iz Pirana in Buj, pripadniki JLA pa so z njimi vred nadvse požrtvovalno omejevali in končno pogasili požar, ki je po zaslugi 220 reševalcev in gasilcev — ob prisotnosti polnega pristanišča gledalcev — uničil samo 10 % dragocenega tovara. — Na sliki: koprsko pristanišče, posejano s stotinami bal rešenega bombaža.

Sprejem DO SVETU

Od razprav k dejanjem

POMEMBEN PREDLOG VRHOVNEGA SOVJETA ZSSR

Ob zaključku zasedanja Vrhovnega sovjeta ZSSR so poslanci pozdravili ukrepe sovjetske vlade za ustavitve jedrskih poskusov in prepoved jedrskega oboroževanja. V posebni resoluciji so predlagali ameriški Kongresu in britanskemu parlamentu, naj bi sestavili posebne komisije iz zastopnikov vseh treh držav z nalogo, da bi se trudila za sklenitev sporazuma o prenehanju jedrskih poskusov in o prepovedi jedrskega orožja.

Na Zahodu so ta predlog sprejeli z rezervo in mu očitali »nejasnosti«.

PRIPRAVE ZA VOLITVE V EGIPTU

Po vsem Egiptu so se začele priprave za prve porevolucionarne parlamentarne volitve. Tretjega julija bodo v Egiptu prvič ob ženski volilni udeležbi izvolili 350 poslancev v novi parlament. Na volilnih seznamih bo okrog 6 milijonov volilcev. Nova narodna skupščina se bo sešla 23. julija, ob peti obletnici revolucije.

NAŠI PARLAMENTARCI V ROMUNJI

Naša parlamentarna delegacija, ki jo vodi predsednik Ljudske skupščine Črne gore Blažo Jovanović, se že teden dni mudi na prijateljskem obisku v Romuniji. Povsod so ji priredili pristrčen sprejem.

V KRATKEM RAZSELITEV MADŽARSKIH BEGUNCEV

Vse kaže, da bodo vprašanje madžarskih beguncev v Jugoslaviji v kratkem rešili. Na podlagi sporazuma z visokim komisarjem OZN bo v maju in juniju odpotovalo iz Jugoslavije v Kanado, Belgijo in Zahodno Nemčijo okrog 3.000 madžarskih beguncev, ugodno pa potekajo tudi pogajanja s Francijo in Avstrijo. Francija je pripravljena sprejeti okrog 1.500 beguncev, Avstrija pa okrog 5.000.

BRITANSKE LADJE ZNOVA UPORABLJAJO SUEŠKI PREKOP

Britanska vlada je sporočila, da bodo britanske ladje znova lahko uporabljale Sueški prekop. V zvezi s tem je predsednik Macmillan izjavil, da so pogoji slabši, kakor so bili pred napadom, da pa jih bodo skušali izboljšati. Britanske ladje bodo plačevale pristojbine za plovbo v angleških funtih.

JAPONSKI NAČRTI ZA MIRO LJUBNO UPORABO ATOMSKE ENERGIJE

Kakor poročajo iz Tokia, bo Japonska že letos vložila 25 milijonov dolarjev za razvoj atomske energije. V Ameriki bo kupila atomske reaktorje in uran, iz Indije in Burme pa namerava uva-

žati radioaktivne kovine. Japonski strokovnjaki računajo, da bo imela Japonska čez 10 let več atomskih elektrarn z zmogljivostjo milijon kilovatov.

V ITALIJI ENOSTRANKARSKA DEMOKRISTJANSKA VLADA?

Predsednik italijanske republike Gronchi je končal posvetovanja z zastopniki strank o rešitvi vladne krize. Zaradi različnega stališča strank niso dosegli nobenega napredka in kot vse kaže, bo spet prišlo do enostrankarske demokristjanske vlade. Republikanci so namreč odločili, da ne bodo sprejeli predloga socialnih demokratov za obnovo štiristrankarske vladne koalicije, demokristjani pa nasprotujejo tristrankarski koaliciji.

Tovarištvo miroljubnega sodelovanja

Ob sestanku bivših borcev divizije »Italia« v Ferrari, ki mu prisostvujeta dva zastopnika Glavnega odbora Zveze borcev Jugoslavije, tovariša Tone Šturm in polkovnik Stevo Ilić.

Sestanka borcev divizije »Italia«, ki je trajal v Ferrari dva dni, 11. in 12. t. m., sta se udeležila tudi predstavnika glavnega odbora Zveze borcev narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije tovariša Tone Šturm in polkovnik Stevo Ilić, jugoslovanski vojaški ataše v Rimu, ki je v imenu veleposlanika FLRJ pozdravil zbrane bivše borce.

Znano je, da se je divizija »Italia« po 8. septembru 1943 borila v okviru narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije na naših tleh proti fašizmu. Zato obstajajo med našimi in bivšimi borci te italijanske divizije tudi danes, 12 let po skupno izbojevanju zmagi nad silami fašizma, pristrčne vezi bojnega tovarištva in enaka pripravljenost v borbi za svetovni mir ter trajnih prijateljskih odnosov med narodi.

Na sestanku v Ferrari so zborovali sprejeli resolucijo, ki vsebuje šest točk: 1. ponovno je poudariti potrebo po mednarodni solidarnosti, ki je bila podlaga za skupno antifašistično borbo; 2. poziv predsedniku republike Gronchiju, naj se zavzame, da bi se prenehala gonja in blatenje italijanskega odporiškega gibanja; 3. obsojajo se atomski poskusi; 4. poudariti je potrebo po okrepitevi bratskih in trajnih prijateljskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo; 5. organizacije bivših borcev obeh držav sta pozvani, naj poskrbita za spomenike s kostnicami za italijanske borce, ki so padli v Jugoslaviji, in za jugoslovanske, ki so padli v Italiji in 6. sklep, da bo letos v jeseni v Rimu zborovanje vseh pripadnikov odporiškega gibanja Italije, ki so sodelovali v osvobodilni vojni in domovini ali izven nje.

Že nekaj tednov zaseda v Londonu razorožitveni pododbor OZN in že nekaj tednov traja diplomatska bitka med Vzhodom in Zahodom o vprašanjih razorožitve in o prepovedi atomskega oboroževanja. Vsi dosedanja poskusi, da bi stvar spravili z mrtev točke, so se izjalovili. Bilo je precej predlogov tako z ene kakor z druge strani, toda zahodni niso bili všeč Vzhodu in vzhodni ne Zahodu. Konec prejšnjega tedna pa je posijal žarek upanja in ta zapleteni mednarodni problem in zdaj ves svet pričakuje, da bodo končno le prišli od neskončnih razprav h konkretnim dejanjem.

To upanje sloni na dejstvu, da se je vseh pet delegatov v razorožitvenem odboru izreklo za del-

ni sporazum o razorožitvi in da sta se predloga Sovjetske zveze in ZDA precej zblížala, predvsem glede zmanjšanja oboroženih sil in glede letalske in kopenske kontrole. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so izjave vodilnih državnikov ZDA in SZ v zadnjih dneh precej optimistične in da na obeh straneh poudarjajo realne možnosti za doseg delnega sporazuma o razorožitvi. V zvezi s tem naj pripomnimo, da je tudi naša država poslala razorožitvenemu pododboru posebno poslanico, v kateri se prav tako zavzema za delni sporazum o razorožitvi, ki je v sedanjih mednarodnih pogojih edino mogoč in ki naj bi predstavljal osnove za nadaljnje korake v tej smeri — to je k svetovni razorožitvi.

Medtem ko smo blizu delnega sporazuma o zmanjšanju standardnih oboroženih sil, pa je vprašanje prepovedi atomskega orožja še vedno v slepi ulici. Čeprav so v zadnjih dveh tednih najuglednejši svetovni znanstveniki odločno opozorili na nevarnost atomskega izžarevanja in čeprav je pritisk svetovnega javnega mnenja vsak dan večji, se vodilne atomske velesile še v naprej obmetavajo s predlogi, poskusi z atomskim orožjem pa se v nezmanjšanem obsegu nadaljujejo. Vzrok za takšno stanje

Novice s Tržaškega

Neenadni mrz je v noči med 7. in 8. majem povzročil več stot milijonsko škodo tudi na Tržaškem, zlasti na trtah, fižolu, paradizniku in krompirju. Najbolj so prizadeti v zgornjski in repentaborski občini, delno pa tudi v nabrežinski in dolinski. Zgornjska in repentaborska občina letos ne bosta imeli vina, kar povzroča kmetom veliko zaskrbljenost, saj jim je to glavni vir dohodkov, v zgornjski in nabrežinski občini pa vlada razen tega tudi zelo občutna brezposelnost. Kmetom je v pomoč obljubljeno nekaj olajšav pri nabavi umetnih gnojil in škropil.

Tržaška občina še vedno nima župana. Pretekli teden je bil na seji občinskega sveta končno sicer izvoljen za župana socialdemokrat prof. Dulci, ki pa je takoj podal ostavko, češ da ne bi mogel sestaviti večinskega odbora. Verjetno bodo še ta teden nove volitve župana, nihče pa ne ve, kaj se bo iz tega skuhalo. Če ne bo šlo drugače, bo dobila občina komisarja in čez nekaj mesecev bodo v tem primeru spet upravne volitve za tržaško občino.

Vsi uslužbenci javnih ustanov v Trstu (občine, pokrajine ter umobolnice) so 6., 7. in 8. maja stavkali v znak protesta, ker višje oblasti nočejo pristati na poenotenje njihovih plač, kar bi pomenilo nekaj materialnega zboljšanja zanje.

V ponedeljek, 13. t. m. so stavkali v Trstu tudi kovinarji iz obratov CRDA, ker vodstvo podjetja noče pristati na pogajanja s sindikalnimi zastopniki glede na zahteve delavstva po zboljšanju mezd in znižanju delovnega urnika.

Istega dne je stavkalo na Tržaškem tudi nad 6.000 delavcev zidarske stro-

ke, ki zahtevajo zboljšanje mezd, dodelitev nagrad za večjo produktivnost ter ureditev vprašanja akordnega dela. Obe stavki tega dne spadata v vsedrjavni okvir Italije.

Vodstvo Tržaške konopljarne je pretekli teden sporočilo sindikalnim organizacijam, da mora zaradi pomanjkanja naročil odpustiti 22 delavcev. Po nastopu sindikalnih zastopnikov je vodstvo znižalo število odpustov na 14 delavcev.

Na XIII. zasedanju sveta Mednarodnega združenja za socialno varnost v Dubrovniku je po poročilu generalnega sekretarja združenja Lea Wildmanna govoril direktor Zveznega zavoda za socialno zavarovanje Jugoslavije Zdenko Has, ki je istočasno podpredsednik mednarodnega združenja za socialno varnost. V svojem nagovoru je poudaril, da je razširjenost recipročnih obveznosti na področju socialnega zavarovanja med državami znatno pripomoglo k zblíževanju delovnih ljudi in njihovih zaščit ne glede na državne meje. Svet mednarodnega združenja za socialno varnost je na tem zasedanju sklenil sprejeti v članstvo devet novih ustanov socialnega zavarovanja iz šestih držav, med katerimi sta tudi ZSSR in LR Poljska. S sprejetjem novih članov se bo število zavarovancev, ki jih zastopajo ustanove članic, povečalo za nekaj 10 milijonov. Generalna skupščina združenja bo zasedala prihodnje leto v maju v Londonu, medtem ko se bo oktobra letos v Parizu prvič sestel stalni odbor za družinske doklade.

V NEDELJO VSI V BAČ

Vabimo zastopstva delovnih kolektivov in družbenih organizacij, da se to nedeljo, 19. t. m., udeležijo odkritja spominske plošče narodnemu heroju Tonetu Tomšiču. Svečanost bo v Baču pri Pivki ob 10. uri dopoldne.

RAZPIS

za tečaj Politične šole pri CK ZKS

(od 2. septembra 1957 do 30. januarja 1958)

Tečaj Politične šole je namenjen predvsem delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki že delajo v organih delavskega in družbenega upravljanja in jim je zato nujno potrebno osnovno znanje iz politične ekonomije in znanstvenega socializma.

Prijave z osebni podatki, s podatki o dokončanih šolah, tečajih, o osnovnem poklicu, zaposlitvi, višini mesečnih prejemkov ter tudi o stazu in funkcijah v političnih organizacijah in družbenih organih, pošljite do 25. VI. 1957 na upravo Politične šole pri CK ZKS, Ljubljana, Parmova 39 in tudi na svoj občinski komitej ZKS.

Šola ima tudi svoj internat za slušatelje, ki so doma izven Ljubljane.

O sprejemu v tečaj bo vsak posameznik pisмено obveščen in sicer najmanj 14 dni pred pričetkom tečaja. Podrobnejše informacije dobite na upravi šole oziroma na občinskem komiteju svojega območja.

je treba iskati predvsem v nezaupanju. Ob vsem tem moramo poudariti, da je človeštvu malo mar, kateri predlog bodo sprejeli in kako bo ta formuliran, važno je le, da bi velesile sprevidele, da z atomskim orožjem ni moč zavladati svetu in da bi atomska vojna uničila tudi tistega, ki bi jo začel. Kljub danes neugodnemu položaju ne smemo biti preveč pesimistični, kajti pritisk svetovnega javnega mnenja se bo še povečal, hkrati pa je treba upoštevati tudi vedno večjo vlogo OZN, ki ji je glavna naloga očuvati mir in utrjevati dobre odnose med državami. Ti odnosi pa ne bodo mogli biti dobri toliko časa, dokler bo trajala oboroževalna tekma in dokler bo namesto miroljubnih izjav govorilo strahovanje z atomskim orožjem.

Vneboj vrestah

AUSTIN. Senat države Texas je izglasoval zakon o ohranitvi rase segregacije v vseh šolah v deželi. Dva senatorja, nasprotna rassenemu zapostavljanju, sta govorila polnih 38 ur, da bi onemogočila izglasovanje tega zakona.

TOKIO. Japonska komisija za atomsko energijo je sprejela osnutek sporazuma z ZDA o pomoči za izvedbo japonskega jedrskega programa. Na osnovi tega sporazuma bo Amerika dobavila Japonski 4 kg urana za jedrske reaktorje. Te reaktorje bodo ameriški izvedenci zgradili še letos.

BONN. Zahodnonemški minister za transport je v Strassburgu izjavil, da bodo do leta 1960 elektrificirali 65 % glavnih evropskih železniških prog. Poročilo, ki je bilo predloženo evropski posvetovalni skupščini o delu evropske konference ministrov za transport, omenja med drugim tudi, da čez dve leti ne bo več na Nizozemskem vozila nobena parna lokomotiva.

OSLO. Norveški obrambni minister meni, da bo verjetno norveški parlament v kratkem sprejel sklep o atomski oborožitvi države. Dodal je, da Norveška ne proizvajata in tudi nima atomskega orožja.

ZENEVA. Evropska gospodarska komisija je razpravljala o trgovini v Evropi. Poročilo sekretarja navaja, da se trgovina med Vzhodom in Zahodom zboljšuje, čeprav ni dosegla predvojne ravni. Tako je zahodna Evropa uvozila iz vzhodne za milijardo in 600 milijonov dolarjev raznega blaga, v obratni smeri pa so izvolili oziroma uvozili za milijardo 300 milijonov dolarjev.

PARIZ. V Franciji so podražili bencin za 3 %. To je že četrta podražitev bencina po napadu na Egipt. V Franciji je prodaja bencina omejena.

NEW YORK. Uspehi zahodnonemške trgovine na Srednjem in Daljnem Vzhodu ustvarjajo čedalje večjo konkurenco ZDA. Menijo, da so dobila nemška podjetja premoč v trgovini v teh delih sveta zato, ker Arabci trenutno nočejo trgovati z Anglijo, Američani in Francozi zaradi sueških dogodkov.

NEW DELHI. Indijski fizik dr. Raman je pozval vse znanstvenike na svetu, naj odklonijo vse, kar je kakorkoli v zvezi s proizvodnjo orožja za množično uničenje. Vsi znanstveniki na svetu bi morali zavzeti takšno stališče, kot so ga zavzeli zahodnonemški atomski znanstveniki.

LETNI OBRAČUN DELA

Poverjeništvu Društva novinarjev Slovenije v Kopru je imelo prejšnji teden, v četrtek, 9. t. m., svoj redni občni zbor, ki ga je v imenu Okrajnega odbora SZDL pozdravil tovariš Ivan Mavsar.

Iz poročil, podanih na zboru, izhaja, da to poverjeništvu združuje 32 novinarjev, ki so po iniciativi dosedanjega odbora v tem poslovnem letu pokazali več zunanje družbeno-politične aktivnosti kakor pa samega notranjega društvenega dela. Koprski novinarji so imeli v tem času n. pr. nad 120 predavanj v okviru političnih in prosvetnih organizacij, v ostalem pa so bili razen svojega poklicnega dela tudi sicer bolj kot v prejšnjih časih udeleženi v delu političnih in oblastvenih forumov.

Občni zbor je sprejel priporočila za povečanje idejno-političnega in strokovnega znanja ter za zaostrenejšo družbeno odgovornost v poklicnem delu članstva.

VELIKEMU SINU Slovenskega Primorja

(Nadaljevanje s 1. str.)

in z njimi razdiral vse, kar pač v tistih letih razdira vse, kar pač v tistih letih razdira neugnana vaška mladost. Ali v bobnenju topov s soške fronte in v krvavi vojni vihri so se tudi tem fantičem že zarana odpirale mlade misli, ki so poslušali pogovore vaščanov, ko so s svojimi mladimi očmi zrli pred seboj vso stisko na vasi. Še pomnijo vaščani, kako so se ti fantje naglo zresnili, kakor da bi jim kdo nepričakovano okrajšal tisto lepo in brezskrbno mladost.

Ko je s Tomšičevo družino kmalu po končani vojni odhajal Tone v Ljubljano, je bil zresnjen fant, slok in prikupen in z lepim šolskim spričevalom. Takšnega se spominjamo vaščani. Ko je bil Tone Tomšič že v srednjih

razredih gimnazije, je nekaj let zaporedoma prihajal v Bač na šolske počitnice. Po dva meseca je prebil pod prijazno streho, pri Frančiški Keševi, ki jo je vedno imel za svojo dobro »teto«. S seboj je prinesel iz Ljubljane kopicico knjig in vse dni prežedel med knjigami. Iz vasi se je umikal na gmajne in v zavetjih preživljal svoje počitnice med knjigami. Z malokom se je družil. Prav rad pa je govoril s »teto« Frančiško, ki se še zdaj živo spominja, kako ji je mnogokrat dejal, da bo nekoč drugače na svetu. Ko je bil kasneje Tone Tomšič kot mlad revolucionar v zaporih v Sremski Mitrovici, je večkrat pisal »teti« Frančiški, spominjajoč se svoje mladosti v Baču.

Kakor imajo vaščani z Bača Toneta Tomšiča za svojega in mu ponosni in hvaležni odkrivajo spominsko ploščo, tako je tudi Tone Tomšič vedno od srca dejal, da je doma iz Bača. fr

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Skrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradašnja. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

Več telesnovzgojne dejavnosti v naša podjetja

Ze lep čas pogostoma ugotovljamo, da se premalo delavske mladine ukvarja s telesno vzgojo oziroma športom. SKRATKA, V NAŠIH TOVARNAH JE SE VSE PREMALO TELESNOVZGOJNE DEJAVNOSTI, ČEPRAV VEMO, DA MOREMO PRAV S TELESNO VZGOJO POMEMBNO VPLIVATI NA ČLOVEKA-PROIZVAJALCA, NA NJEGOVO SPRETNOST IN NJEGOVE TELESNE PA TUDI DUŠEVNE SILE IN SPOSOBNOSTI. Le zdravi, telesno in duševno razviti, krepki delovni ljudje pa bodo mogli razviti našo proizvodnjo in naše gospodarstvo, graditi in zgraditi socializem. Le s primernimi telesnimi vajami, igrami in športom lahko preprečimo pzirom odpravimo škodljive posledice enostranosti delovnega procesa, saj je znano, da skoraj ni poklica, ki bi ne povzročil večjih ali manjših telesnih okvar in deformacij, kar se tudi da — v številni nesreče zaradi nespretnosti — popraviti oziroma odpraviti predvsem s telesno vzgojo.

POMEN TELESNE VZGOJE ZA RAZVOJ PROIZVAJALNIH SIL, ZA STORILNOST DELA, ZA DVIG PROIZVODNJE IN NA DRUGI STRANI ZA ZMANJŠANJE BOLEZNI IN NESREČ PRI DELU, JE TOREJ ZELO VELIK. Prav zato se je Svet za telesno vzgojo OLO Koper nedavno lotil konkretnega obravnavanja in reševanja tega vprašanja. V ta namen je predvsem izvedel med gospodarskimi organizacijami okraja Koper anketo, ki naj bi pokazala, kako je s telesnovzgojno dejavnostjo po naših tovarnah in drugih gospodarskih organizacijah. Na anketo je odgovorilo 90 podjetij iz našega okraja. Teh 90 podjetij ima skupno 9446 članov kolektivov, od tega 2410 vajencev, vajenk in delavcev ter delavk mlajših od 25 let.

ANKETA JE POKAZALA, DA SE OD SKUPNEGA ŠTEVILA 9446 ČLANOV KOLEKTIVOV PODJETIJ UKVARJA S TELESNO VZGOJO SAMO 737, TO JE 7,8% ČLANOV.

Splošni in sistematični zdravstveni pregledi so bili izvršeni v 28 podjetjih, v 16 podjetjih pa so bili samo delni pregledi. Med njimi so tudi številna podjetja, ki so že po narodi dela podrejena rednim zdravstvenim pregledom (podjetja z živili).

ANKETA JE POKAZALA, DA SE PODJETJA NE ZAVEDAJO TELESNIH DEFORMACIJ, KI JIH POVZROČA ENOSTRANSKI DELOVNI PROCES.

TELESNA NESPRETNOST IN POMANJKANJE REFLEKSA STA V MNOGIH PRIMERIH ZAKRIVILA NESREČE PRI DELU; 19 podjetij je navedlo številne primere, eno podjetje celo 131 manjših nesreč, do katerih je prišlo iz navedenega vzroka. Značilen je odgovor 20-tih podjetij, ki so navedla, da se TELOVADICI IN

SPORTNIKI — DELAVCI IN USLUZBENCI TEH PODJETIJ — ODLIKUJEJO PO VEČJI DISCIPLINIRANOSTI IN STORILNOSTI. Od 90 podjetij ima samo 14 podjetij tudi mala igrišča, ostala pa nimajo igrišča, pač pa ima še 21 podjetij možnosti za gradnjo malih igrišč.

Od 90 podjetij je samo 34 podjetij dalo pomoč za telesno vzgojo, bodisi v denarju ali pa v uslugah in nabavih rekvizitov.

O rezultatih te ankete je nato Svet nedavno razpravljal na razširjeni seji, na katero je povabil tudi direktorje, predsednike delavskih svetov in predstavnike sindikalnih podružnic nekaterih največjih podjetij, kot tudi predstavnike Sveta za zdravstvo pri OLO, zdravstvenih ustanov, Zavoda za socialno zavarovanje in telesnovzgojnih in športnih organizacij. Razveseljivo je, da se je večina povabljenih vabilu odzvala. V široki, tehtni in plodni razpravi, ki se je na tej seji razvila, se je med drugim ugotovilo, da se PRIPETI NAJVEČ NESREČ PRI DELU OB ČETRTKIH IN PETKIH MED 5. IN 6. DELOVNO URO, IZ ČESAR SE DA SKLEPATI, DA JE ODMOR MED DELOM PREKRATEK. Prav zaradi tega bi bil zelo koristen polurni odmor med delom, katerega del naj bi se izkoristil za primerno telesnovzgojno dejavnost, ki bi proizvajalce telesno in duševno sprostil. Seveda pa naj bi se k temu pristopilo šele, ko bi bili zagotovljeni za to osnovni pogoji, tako glede na inštruktorje, prostor in rekvizite, kot tudi glede na psihološko pripravljenost.

Na temelju razprave in rezultatov ankete je Svet na tej seji sprejel več pomembnih sklepov, s katerimi so se vsi prisotni strinjali, še posebej pa predstavniki podjetij »Slavnik«, Koper, »Iris«, Izola, »Topol«, Ilirska Bistrica, »LIP«, Postojna, »Arrigoni«, Izola in »Mehanotehnika«, Izola, ki so zlasti sprejeli obvezo, da takoj prične s pripravami in da V KRATKEM UVEDEJO POLURNI ODMOR BIZEM PODALJŠANJA DELOVNEGA ČASA S TEM, DA SE BO DEL TEGA ODMORA PORABIL ZA TELESNOVZGOJNO DEJAVNOST, IGRE IN RAZVEDRILLO, SEVEDA PO NACELU PROSTOVOLJNOSTI.

Poleg tega najpomembnejšega in v nekem smislu revolucionarnega sklepa so se sklenili, da bo Svet za telesno vzgojo v kratkem ORGANIZIRAL POSEBEN TEČAJ ZA INŠTRUKTORJE TELESNE VZGOJE V TOVARNAH IN DA SE BO IZVRŠIL STROKOVNI OGLED VSEH VEČJIH PODJETIJ ZARADI UGOTOVITVE IZGRADNJE MANJŠIH IGRISČ IN

TELOVADISČ. Sprejetih je bilo tudi več priporočil, tako priporočilo društvom Partizan in športnim društvom, da naj svojo DEJAVNOST BOLJ USMERIJO V SAME TOVARNE, KJER NAJ NEPOSREDNO USTANAVLJAJO SVOJE ODDELKE, SEKCIJE, KLUBE ITD. Vodstvom podjetij pa je bilo priporočeno, naj vsestransko, tudi s finančnimi sredstvi, to pa le preko občinskih svetov oziroma komisij za telesno vzgojo, pomagajo razvijati telesnovzgojno in športno dejavnost v in izven svojega podjetja, naj prireajo izlete in skrbe za družabnost in zdravo razvedrilo članov svojih kolektivov.

Pred dnevi so v Šmihelu pod Nanosom zaključili gospodinjski tečaj, ki ga je na pobudo občinskega odbora SZDL v Postojni priredilo postojnsko Društvo za napredek gospodinjstva. Tečaja se je udeležilo 21 žena in deklet.

Izvoljeni odposlanci naših samoupravljalcev

ŠESTNAJST DELEGATOV BO ZASTOPALO DELOVNE KOLEKTIVE KOPRSKEGA OKRAJA NA I. KONGRESU DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

Te dni so zastopniki delovnih kolektivov koprškega okraja izvolili na predkongresnih okrajnih konferencah 16 delegatov za I. kongres delavskih svetov Jugoslavije.

Ob tej priložnosti so zborovalci temeljito razpravljali o dosedanjih izkušnjah v zvezi z delavskim samoupravljanjem, kar bo izvoljenim delegatom brez dvoma koristno služilo za njihove nastope na kongresu.

Lesnoindustrijska podjetja koprškega okraja so za svojega delegata izvolila **Maksa Bilca**, tehnika iz podjetja »Topol« v Ilirski Bistrici. Živilsko industrijo bo na kongresu zastopal **Viljem Može** iz Izole; kovinsko industrijo in elektrogospodarstvo **Viktor Korenčan** iz Izole; industrijo gradbenega materiala klesar, zaposlen v podjetju Marmorindus

roma komisij za telesno vzgojo, pomagajo razvijati telesnovzgojno in športno dejavnost v in izven svojega podjetja, naj prireajo izlete in skrbe za družabnost in zdravo razvedrilo članov svojih kolektivov.

Iz povedanega se vidi, da je Svet za telesno vzgojo sprejel zelo pomembne sklepe in priporočila, za katerih uresničitve pa se bodo poleg samega Sveta MORALE ZAVZETI VSE NAŠE NAPREDNE DRUŽBENE SILE, SE ZLASTI PA UPRAVNA IN SAMOUPRAVNA VODSTVA NAŠIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ. S. P.

VSE OKROG

marja

V zvezi z razvojem pomorskega gospodarstva na obalnem področju Slovenije je bilo lani izdelanih več investicijskih elaboratov in programov, ki jih sedaj obravnava Izvršni svet Ljudske skupščine Slovenije. Tako je n. pr. Remontna ladjedelnica Splošne plovbe v Piranu že predložila elaborat za povečanje in rekonstrukcijo svojih obratov; Vodna skupnost v Kopru investicijski program za izgradnjo severne obale v Kopru kot prvo etapo gradnje koprškega pristanišča, Železniški projektivni biro v Ljubljani pa je izdelal investicijski program za železniško zvezo med postajo Hrpelje-Kozina in Koprno.

Razen tega je Prometna zbornica LRS izgotovila obširen elaborat o problematiki obalnega pomorskega prometa na področju Slovenije, v katerem je po dosedanjih izkušnjah predlagala ustanovitev novega podjetja za pomorski obalni potniški in tovorni promet s sedežem v Kopru.

Kaže, da se je vprašanje slovenskega pomorskega gospodarstva in njegovega razvoja premaknilo z mrtve točke ter lahko v kratkem pričakujemo vzpon našega pomorstva in njemu sorodnih dejavnosti.

M/J »BURJA« ZE ČAKA POTNIKE
M/j »Burja« je prenovljena zapustila piransko ladjedelnico. Sedaj ima 26 ležišč, 2 manjša salona ter vrsto drugih naprav za udobno in prijetno potovanje. Letos bo v glavnem na razpolago domačim turistom, v maju pa predvsem mladini.

Plula bo vzdolž jugoslovanske obale od Pirana do Kornatov. V načrtu njenih potovanj v letošnji turistični sezoni so tudi dvodnevni izleti po Tržaškem zalivu, plovba v Trst in Benetke ter šest desetdnevnih potovanj Svedov od Pirana do Dubrovnika.

PIRANSKA LADJEDELNICA POSTAJA PRETESNA
V remontno-ladjedelniškem obratu Splošne plovbe v Piranu gradijo podvodni del ležaja za ladje manjše tonaje. Načrte za ta ležaj je izdelalo podjetje »Projekt — nizke zgradbe« iz Ljubljane. Dela izvaja »Vodna skupnost« iz Kopra.

Zaradi izrednega povečanja števila naročil postajajo prostori piranske ladjedelnice pretesni. Zato bo treba poiskati primerne prostore za njihovo razširitev in urediti cestišče ob njej. V izdelavi so že načrti za preložitve ceste Portorož—Piran, predvsem zaradi odstranitve cestnega ovinka ob ladjedelnici.

OBVESTILO POMORSČAKOM
V sejni dvorani hotela Triglav v Kopru bo v ponedeljek, 20. maja, ob 20. uri ustanovni občni zbor Kluba pomorščakov v Kopru. Pomorščaki in vsi ljubitelji morja ter pomorstva, vabljeni!

PLOVBA NAŠIH LADIJ

P/1 »BIHAČ« je prispela 4. maja v Šibenik od koder bo po izkrcaju odpotovala v ZDA, kjer bo nakladala tovor za Jugoslavijo.

P/1 »DUBROVNIK« je v popravilu na Reki.

M/1 »GORENJSKA« je odplula iz Pirana 14. maja.

P/1 »GORICA« je 6. maja odplula iz Adena za Aleksandrijo, kamor je prispela 13. maja.

P/1 »KORNAT« je 8. maja plula skozi Gibraltar za Emden, kamor je prispela 15. maja.

P/1 »LJUBLJANA« je prispela 8. maja v Rotterdam na izkrcaje tovara, nakar bo odplula v Porto Marghera.

M/1 »MARTIN KR PAN« je zapustila 7. maja Massawo in odplula za Trst, kamor predvidoma prispe 20. maja.

P/1 »NERETVA« je od 7. do 13. maja izkrcavala v Billinghamu.

P/1 »POHORJE« je 8. maja prispela v Szczecin, kjer je izkrcavala tovor in 15. maja odplula za Porto Marghera.

P/1 »ROG« je 5. maja plul mimo Colomba za Šanghaj.

P/1 »ZELENGORA« je 26. aprila izplula iz New Yorka za Jugoslavijo, kamor prispe 17. maja.

Naš gospodarski komentar

Z lastnimi viri

SPREMEMBE V KRATKOROČNEM KREDITIRANJU

V lanskem letu so kratkoročni krediti preseglj vsoto enega milijona dinarjev. V tej vsoti pa so bili všteti tudi krediti proračunom in socialnemu zavarovanju. Kljub temu so lani porastli kratkoročni krediti za nekaj nad 242 milijard, v Sloveniji pa za nad 33 milijard.

Vemo, da smo lansko leto vlagali za stabilizacijo tržišča, za povečanje zalog, posebno mnogo pa za preusmeritev v proizvodnjo glede na potrebe široke potrošnje. Zato v prikazanem porastu kratkoročnih kreditov ne moremo zaznati nekaj negativnega, temveč prav nasprotno. S krediti smo zelo pospešili razvoj našega gospodarstva v načrtani smeri. Gospodarstvu je bil omogočen nemoten razvoj in končno tudi dvig proizvodnje in blagovnega prometa kot je bilo predvideno v lanskem družbenem načrtu.

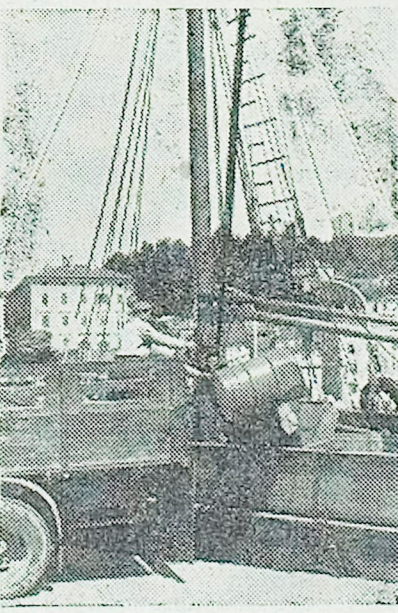
Letos glede smotrov in namenov kreditiranja doslej ni bilo bistvenih sprememb. Smernice naše kreditne politike ostanejo v bistvu enake kot lani. Bistvene spremembe pa so nastale v notranji strukturi kreditiranja s tem, da so gospodarske organizacije dobile v upravljanje sklad

obratnih sredstev in posebne kredite. Navedeni kategoriji kreditov, s katerima naj bi bilo omogočeno podjetjem redno poslovanje, sta izenačeni v bistvu z osnovnimi sredstvi ali vsaj veljajo zanj isti principi, pomenita izredno važen prehod v našem sistemu kreditiranja. Postopoma naj bi kratkoročni krediti služili res le za izredne in sezonske potrebe in prenehalo naj bi finansiranje obratnih sredstev s kratkoročnimi krediti, kot je bilo to doslej.

Posledice tega prehoda na nov sistem kratkoročnega kreditiranja so in bodo po dosledni izvedbi sistema izredno velike. V prvi vrsti se je višina kratkoročnih kreditov po dodelitvi sklada obratnih sredstev in posebnega kredita zelo znižala, saj znašata dodeljeni sklad in posebni kredit nad 600 milijard. S tem se je zelo povečala samostojnost podjetij in tudi komun, obenem pa zmanjšala njihova zavisnost od bančnega aparata. Po sedanjih podatkih bi banke namreč imele v svojih rokah le okoli 300 milijard sredstev, ki bi jih in jih odobravojo kot kratkoročne kredite za izredne in sezonske potrebe podjetij.

Toda naše gospodarstvo se razvija naprej in mora samo po predvidenih načrtih doseči letos nove uspehe v dvigu proizvodnje in blagovnega prometa, kar bo zahtevalo seveda nadaljnji dvig kratkoročnih kreditov. Vendar ta porast ne bo tako velik kot je bil lansko leto. Po predvidevanjih bo dosegel 158 milijard. V tem znesku pa je zajetih le 98 milijard bančnih kreditov, medtem ko ostanek odpade na predvideno povečanje obratnih sredstev gospodarskih organizacij iz lastnih virov, dalje iz sproščenih skladov politično-teritorialnih enot in iz splošnega investicijskega sklada. Pri tem je zlasti važno, da bo moral v bodoče splošni družbeni sklad, ki bo finansiral kak objekt, odobriti tudi posojilo za potrebna obratna sredstva.

Posebno pomembna je sprememba, da bodo morala podjetja večati sklad obratnih sredstev iz lastnih virov, to je iz ustvarjenega dobička oziroma dobitka, v izjemnih primerih pa tudi najetjem dolgoročnega posojila. Za prehod na nov način kreditiranja so sicer predvideni prehodni ukrepi, toda podjetja naj že sedaj posvetijo temu vprašanju vso možno skrb, da ne bo zadrege. Gredo naj iz načela, da mora naša proizvodnja in sploh dvig gospodarstva rasti sam iz sebe, s svojimi lastnimi silami in viri, ne pa na račun vedno večjih zadolžitvev s kratkoročnimi ali drugačnimi krediti pri bankah.

V Kopru se je naglo razvilo veliko spedijsko podjetje, ki posreduje iz dneva v dan večje količine tovarnega blaga za domača in tuja podjetja, pri čemer se seveda tudi vse bolj poslužuje domačih tovornih ladij in domačih pristanišč.

KAKO SE UVELJAVLJA

kako upravljamo

KAKO SE UVELJAVLJA

Svet zadruženikov v Šmarjah pri Kopru

Ze takoj v začetku moramo poudariti, da je kmetijska zadruga v Šmarjah pri Kopru prva v našem okraju uvedla sistem zadruženega sveta oziroma sveta zadruženikov. Le-ta nadomešča občni zbor, ki ga sestavljajo delegati posameznih vasi in šteje 104 člane. Izvolili so jih na vaških zadruženih konferencah: na vsakih 10 članov po dva delegata. Svet zadruženikov se redno sestaja 4 do 5 krat letno in to le po potrebi, kot n. pr., ko potrjuje zaključne račune, pripravlja program dela, voli komisije in pospeševalne odbore, ki jih je 10 — seveda brez aktivna mladih zadruženikov in žena zadruženic. Pospeševalni odbori poizvedovalno delajo z upravnim odborom zadruge pri izpolnjevanju nalog, ki jih je sprejel zadružen svet.

Da bi kmetijska zadruga omogočila čim tesnejše sodelovanje vseh zadruženikov, je ustanovila vaške zadruženke odbore. V njih sodelujejo člani zadruženega sveta, upravnega in nadzornega odbora kmetijske zadruge, člani pospeševalnih odborov in najboljši kmetovalci-zadruženiki.

Toliko o organizacijski obliki sveta zadruženikov v Šmarjah. Na to zamisel so pa zadruženiki prišli zaradi tega, ker se je število članov zadruge zelo povečalo in se vedno narašča. Kmetijska zadruga šteje sedaj okrog 510 članov, če pa upoštevamo, da je na območju KZ Šmarje vsega 606 gospodarstev, pomeni, da so skoraj vsa gospodarstva vključena v zadrugo. Dejstvo je, da tako veliko število zadruženikov, ki se sestanejo običajno samo enkrat na leto na občnem zboru, ne bi moglo odločilno vplivati na sestavljanje in izvajanje programa zadruge, še manj pa da bi z uspehom delovali v družbenem upravljanju.

Kakšen gospodarski program pa ima KZ Šmarje letos?

Skladi, s katerimi razpolaga, znašajo le 12 milijonov din, program, ki ga mora uresničiti, pa predvideva 22 milijonov din izdatkov. V njem so vključena le najnujnejša dela za letošnje leto. Predvsem je to gradnja skladišča za odkup kmetijskih pridelkov in umetnih gnojil na Križišču Šmarje-Gažon, ker je sanitarna inšpekcija prepovedala uporabo stare barake za skladišče. Gradnja bo stala 2,5 milijona din. Zadruga bo tudi morala zgraditi poslopje za prodajalno jestvin na križišču Puče-Koštabona, kjer bodo združili tri dosedanje prodajalne, ki so v neprimernih prostorih, v privatnih hišah in sanitarna inšpekcija je prepovedala uporabo teh prostorov za prodajo živil. Nova prodajalna bo stala 3 milijone din. Ob tem je vredno še tudi omeniti, da bodo s centralizacijo prodajal odstranili izgubo, ali jo le-te imajo letno do milijona dinarjev, in da bo le ena zaradi smotnejšega poslovanja brez dvoma delala z dobičkom.

Da bi bila vsa zemlja obdelana in da bi povečali kmetijsko proizvodnjo, bo letos KZ Šmarje nabavila za 6 milijonov dinarjev raznih strojev in orodja.

Letos bodo uredili tudi tri nove sodobne nasade, in sicer 3 ha hrušk, 3 ha breskev ter sedem ha vinograda, kar bo stalo 3,5 milijonov din. Te nasade bo uredila KZ na zemljiščih svojih članov. Za tekoča popravila povečanega strojnega parka in za ustanovitve mehanične in kovaške delavnice bodo uporabili 3 milijone din. Slednjič je tu še gradnja poslopja za pekarno, mesnico in brivnico, kar bo stalo 6 milijonov din.

Za vsa ta dela ima zadruga na razpolago, kot smo že omenili, samo 12 milijonov din, ki jih bo črpala iz raznih skladov. Zapravila pa bo za 10 milijonov din kredita.

Ker pa ta kredit lahko dobi le s pogojem, da participira s 50%

lastnih sredstev, je KZ v velikih skrbih, ker meni, da tega brez pomoči občinskega ljudskega odbora ne bo mogla izvesti. Zato je prejšnji mesec zaprosila občinski ljudski odbor v Kopru, naj jo oprosti vsaj občinskega prispevka v višini več kot dveh milijonov din. Tako bi si oskrbela možnost za ustvarjanje začetnih sredstev za izvršitev predvidenega načrta.

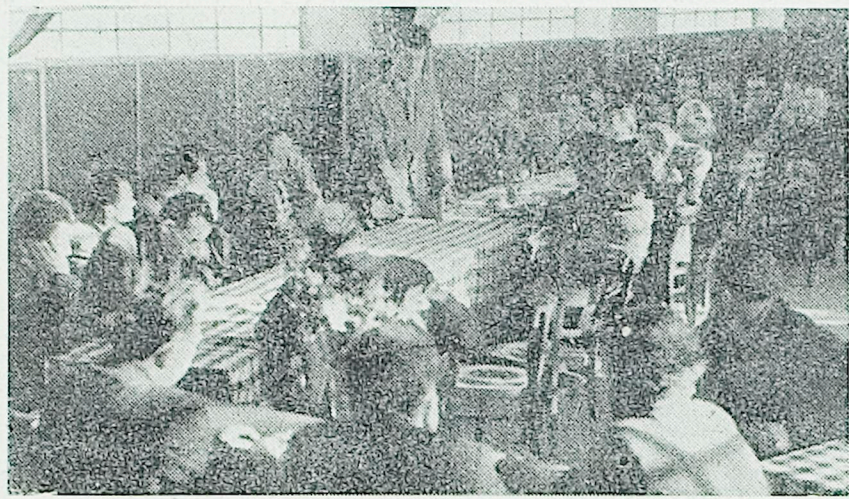
Ob tej priložnosti je treba pripomniti, da so se nekateri občinski ljudski odbori Slovenije že odpovedali prispevku zadruge, ki gre v korist občinskega proračuna, zlasti pa prispevku zadruge iz pasivnih krajev. Kmetijska zadruga v Šmarjah pa skrbi tudi za komunalne zadeve v svojem kraju, saj koprška občina združuje le šolo in matični urad. Ta prispevek občini bi lahko zadruga porabila izključno za del partici-

pacije za najetje kredita, potrebna za takojšnjo gradnjo pekarnice, mesnice in brivnice. Na vsem področju delovanja šmarske kmetijske zadruge, ki obsega vasi Pomjan, Koštabona, Puče, Krkavče, Gažon, Grintovec in Šmarje danes namreč ni niti pekarnice niti mesnice, brivnice oziroma njim enakih komunalnih uslužnostnih obratov. Na tem področju pa živi 800 družin z več kot 3000 prebivalci.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da prebivalci teh krajev izgubijo s potovanjem v Koper za nabavo živilskih potrebščin oziroma za iskanje drugih obrtnih uslug v enem letu okrog 960.000 delovnih ur in pri tem potrošijo najmanj 19 milijonov dinarjev.

Je pa to le ena stran življenja, želja in potreb prebivalcev na območju kmetijske zadruge Šmarje, o katerih razpravljajo skoraj na vseh zadruženih sestankih in posvetovanjih. Več ali manj so te razprave odraz prizadevanj tako članov zadruge kot vsega prebivalstva za povečanje proizvodnje in za obnovo v teh krajih nekoliko zaostale kmetijske proizvodnje.

RU

Pretekli teden sta delavska sveta Piranskih solin in Rudnika črnega premoga v Sečovljah izvolila skupnega delegata za Kongres delavskih svetov Jugoslavije. Izvolili so člana republiškega in centralnega odbora sindikata živilske industrije ter hkrati predsednika delavskega sveta podjetja Piranskih solin Iva Stajnika. Konferenci je prisostvoval tudi član Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo Franc Bergant. Na sliki: Ivo Stajnik med razpravo o delavskem upravljanju.

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

Razvoj delavskega samoupravljanja

Upravni odbor. Upravni odbor šteje od 3 do 11 članov, med temi je tudi direktor, ki je zaradi svojega službenega položaja neposreden član upravnega odbora.

Upravni odbor upravlja podjetje po sklepih in smernicah delavskega sveta, vendar pa v skladu z zakonskimi predpisi in internimi pravili podjetja. Sklepi upravnega odbora, sprejeti na njegovih zasedanjih, dajejo direktorju in drugim vodilnim uslužbencem orientacijo za izvrševanje dela. Delokrog upravnega odbora je trojen: izdeluje predloge, ki spadajo v neposredno dejavnost delavskega sveta; skrbi za izvajanje sklepov delavskega sveta in samostojno odloča o važnejših gospodarskih vprašanjih, ki so mu dana v razpravljanje. Tako n. pr. upravni odbor odloča o nastavitvi uslužbencev na vodilnih mestih, razpravlja in odloča o pritožbah delavcev in uslužbencev v zvezi z odločitvami direktorja glede na vprašanje delovnega odnosa, skrbi za napredek proizvodnje, za izboljšanje pogojev dela itd.

Da bi bilo pravilno sorazmerje v sestavi upravnega odbora in da bi bila ohranjena značilnost delavskega samoupravljanja, določa zakon, da je najmanj tri četrt članov upravnega odbora iz vrst neposredno zaposlenih v proizvodnji oziroma v osnovni gospodarski dejavnosti podjetja. Zakon tudi določa, da se lahko v upravni odbor izvoli največ tretjina članov upravnega odbora iz preteklega poslovnega leta in da nihče ne more biti član

upravnega odbora več kot 2 leti. Da bi se člani upravnega odbora zavarovali pred eventualno samovoljnostjo direktorja ali katerega koli drugega organa podjetja, odreja zakon, da se članu upravnega odbora ne more odpovedati delovno razmerje v času trajanja mandata, niti se ne more brez soglasja upravnega odbora njegov član premestiti na drugo delovno mesto.

Funkcija članov delavskih svetov in upravnih odborov je častna in brezplačna. Člani dobijo le povračilo za izgubljeni čas v proizvodnji, ko so na sejah organov družbenega upravljanja.

Direktor podjetja. Direktor podjetja zastopa podjetje, izvaja sklepe in smernice delavskega sveta in upravnega odbora, vodi organizacijo poslovanja podjetja in neposredno upravlja podjetje ob sodelovanju drugih strokovnih delavcev podjetja.

Direktor je član delavskega upravljanja in predstavnik države. Kot tak je neposredno odgovoren za to, da je delo podjetja v skladu z zakonskimi predpisi. Na osnovi tega ima pravico in dolžnost, da ne izvrši takšnega sklepa delavskega sveta ali upravnega odbora, za katerega smatra, da je v nasprotju z veljavnimi predpisi. Če tak sklep obstaja, je direktor podjetja dolžan, da sporno vprašanje predloži v rešitev občinskemu ljudskemu odboru.

Mesto direktorja podjetja ni voljeni položaj, ker direktorje imenuje občinski ljudski odbor po javnem razpisu in na pred-

Bilo bi prav . . .

... če bi restavracija brezalkoholnih pijač »Planika« v Postojni res točila samo brezalkoholne pijače, ne pa tudi alkoholnih in celo žganih;

... če bi v gostišču »Soča« v Planini prenehali samovoljno vlivati gostom vodo v vino;

... če bi gostišče »Pri ribiču« v Kopru redno odvajalo družbene dajatve;

... če bi nekateri izmed strežnega osebja hotela »Triglav« v Kopru bili do treznih gostov bolj vljudni in bi jih ne metali iz lokala že 30 minut pred zaključno uro in pa da bi bili manj »domači« do njih;

... če bi se delovni kolektivi vseh gostinskih podjetij resno zavedali, da je njihova služba ne samo težka, temveč tudi zahtevna, saj lahko najmanjša napaka povzroči več ali manj upravičeno kritiko;

... če bi uslužbenci kmetijske zadruge v Lokvi dosledno izvajali sklepe upravnega odbora zadruge in se bolje seznanili s cilji družbenega upravljanja;

... če bi v kovinskem podjetju LIV v Postojni poznali predpise o vajencih, da jih ne bi za kazen zaposljevali preko urnika celo po štiri ure dnevno.

Izvozne premije in stabilizacija tržišča

Številčno in kakovostno stanje živine se je po podatkih statistične službe v preteklem letu v vseh republikah zmanjšalo. V Sloveniji je bil ugotovljen večji padec cen le pri prašičih. Dogovarjanje odkupnih cen, ki je bilo ukinjeno šele letos spomladi, je imelo nekatere slabosti in ni moglo zagotoviti odkupni cen živine ustrezno maloprodajno ceno mesa. Cene posrednikov so bile proste in so zato izkoriščali trenutno konjunkturo trga s tem, da so zviševali zasluzke in maržo.

Stanje, ki ga niso mogle v prvem polletju lanskega leta rešiti dogovorjene odkupne cene, se je v drugem polletju zboljšalo zaradi večje ponudbe živine, predvsem pa zaradi zmanjševanja izvoznega koeficienta za živino. Rezultat takšnega stanja na trgu z živino je bil ta, da so se lani postopoma zniževale tudi maloprodajne cene mesa, uvedli so večjo izbiro, zboljšala se je tudi sama prodaja in kulturna postrežba potrošnikov.

Izkušnje lanskega leta so pokazale, da dogovarjanje cen ni moglo bistveno stabilizirati trga

z živino, da pa izvozni koeficienti zelo spreminjajo stanje na domačem trgu. Zaradi tega so gospodarske organizacije, kot tudi njihova združenja in Trgovinska zbornica predlagale, da naj se izvozni koeficienti postavijo v višini, ki bo bolj ustrezala težnjam notranjega trga, ker v nasprotnem primeru ne bo možno zavreti ponovnega zviševanja maloprodajnih cen.

Ta težnja in tudi predlogi podjetij pa niso bili upoštevani. Premije za izvoz živine, ki so bile določene letos januarja, so bile na sestanku sekcije pri zunanjetrgovinski zbornici Jugoslavije 26. marca letos povišane za 30, 20 oziroma 15% za govedo I.a, I. in II. razreda. Sedanje premije torej bolj stimulirajo izvoz žive živine kot mesa, kar nikakor ne more koristiti narodnemu gospodarstvu. Premije zlasti za II. razred goveda so vplivale tudi na ostale razrede goveje živine, predvsem na tiste, ki jih podjetja kupujejo za preskrbo notranjega trga.

Sedanje odkupne cene živine so se že dvignile nad raven lanskega leta v istem časovnem obdobju, dvignile so se tudi marže posrednikov, to je zadrug in podjetij. Odkupne cene živine so se dvignile od 25 pa tudi do 40% v primerjavi s cenami januarja ali februarja leta 1956. Razumljivo je, da takšno stanje pri odkupu mora vplivati tudi na njegovo maloprodajno ceno. Medtem ko so bile cene mesa v februarju in marcu še izpod ravni lanskega leta, so danes že pretirano visoke, saj znašajo na primer v našem okraju za govedino že 230 do 380, za tetino 290 do 480, prašičevo meso pa se prodaja že po 360 dinarjev kg.

Podjetja za odkup živine in prodajo mesa iz koprškega okraja so na sestankih sekcije svoje stroke pri Trgovinski zbornici za okraj Koper že od začetka letošnjega leta opozarjala na posledice, ki bi nastale tudi na domačem trgu z zvišanjem izvoznega koeficienta in premij. Predstavniki teh podjetij so po temeljnih analizah ugotovili, da so dodatne nove premije popolnoma odveč, zlasti še, ker ni težav s plasmanom naše živine na tujih tržiščih, seveda v kolikor ni glede izvoza kakih drugih omejitev. Zelo močan je bil namreč pritisk izvoznikov pri odkupu živine, kar nam potrjuje dejstvo, da so ta izvozila že v prvih 4 mesecih toliko živine, kot predvideva plan za celo prvo polletje. To pa je bilo ravno v času, ko je ponudba živine vedno manjša kot v ostalih letnih časih.

Zopet se razpravlja o tem, kako preprečiti nadaljnje zviševanje cen živini. Nekateri smatrajo, da bi se to doseglo s ponovnim uvajanjem dogovarjanja odkupnih cen in to na prostovoljni bazi, ker za drugačno dogovarjanje ni zakonske osnove. Vendar si je težko zamišljati, da bi s tem dosegli kakšne uspehe, saj imamo dovolj izkušenj iz lanskega leta.

F. S.

Žarišča izobraževalnega dela

Zdi se, da se v našem okraju vedno bolj uveljavljajo ljudske univerze, ki postajajo prava žarišča vsega izobraževalnega dela. Po občinah so se našli požrtvovalni in sposobni ljudje, ki s čutom odgovornosti in pripravljenostjo znajo voditi izobraževalno politiko. S tem usposabljaajo našega državljana za uspešnejše in aktivnejše delo in sodelovanje v vseh družbenih poslih.

Na zadnji seji okrajnega Sveta Svobod in prosvetnih društev so bile Ljudske univerze glavna tema razpravljanja. Poročilo o delu in problemih je imel predsednik okrajnega sosveta za LU Rudolf Kobolt. To poročilo je bilo ob zaključku glavne sezone, kajti težišče izobraževanja je predvsem v zimskih mesecih, čeprav traja nepretrgoma skozi vse leto.

Sosvet za LU pri Svetu Svobod in prosvetnih društev so ustanovili novembra lanskega leta in vendar se je kljub tej kratki dobi uveljavil kot zelo uspešen kolektivni organ, njegovi posamezni člani in predstavniki strokovnih društev ter organizacij pa so zainteresirali za izobraževalno dejavnost široko število ljudi.

Naštevaje statističnih podatkov je lahko sicer suhoparno, vendar nam mnogo pove. Naj omenimo samo končno število: v koprskem okraju je bilo v kratkih preteklih zimskih mesecih več kot 300 predavanj, ki jih je obiskalo skoraj 18.000 poslušalcev. V izboru tematike so organizator-

ji in predavatelji v glavnem upoštevali področja, ki poglavitno vplivajo na oblikovanje naprednega svetovnega nazora. Odločno premalo pa je bilo vzgojnih in zemljepisnih predavanj. Prav tako smo pogrešali predavanja iz gospodinjstva z aktualnimi temi in zdravstvena predavanja s področja stanovanjske in javne higijene, alkoholizma, splava in kontracepcije. V vsem okraju tudi ni bilo nobenega predavanja z aktualno temo o umetnih masah ali jedrski energiji. Te pomanjkljivosti kljub krepkemu delu in lepemu napredku le potrjujejo mnenje, da občinski sosveti niso dovolj prisluhnili željam in potrebam svojih poslušalcev.

Pri predavanjih so vse premalo upoštevali ponazoritveno načelo, saj je le eno šestino predavanj spremljal diaporojektor.

Mnogo je bilo govora o predavateljih in o honorarju. Nekateri so bili mnenja, da na terenu nismo izkoristili vseh možnosti in pritegnili vseh strokovno izobraženih ljudi, ki bi lahko predavali. Drugi pa so spet mnenja, da je pomanjkanje predavateljev glavna ovira. Tudi pri vprašanju honorarjev so bila mnenja deljena: nagrade ali pohvale, glavni kriterij pa je kakovost in potrebna priprava. Pri tem so poudarili dejstvo, da je ponekod upadlo zanimanje za predavanja LU prav zaradi slabe kakovosti in neupoštevanja izobraževalne stopnje ve-

čine poslušalcev. Tu pa se zopet povrnemo na izhodiščno točko, kajti slaba pripravljenost predavatelja ima često korenine v nezadostnem nagrajevanju. Zato je stališče okrajnega sosveta LU, da je treba vsakega naročenega predavatelja primerno honorirati.

Pravo obliko dela LU šele iščemo. Morda bi bilo treba bolj določiti mejo med splošnim in strokovnim izobraževanjem, ker tako ne bi zašli v preveliko širino, pa tudi ne v ozko strokovno zaprtost. Za izboljšanje izobraževalnega dela v prihodnosti je zato sosvet pripravil nekatere predloge, ki bi prav gotovo prispevali k dvigu kakovosti in učinkovitosti izobraževanja.

Maksim Sedej: Dvojica (barvni lesorez, 1955)

NOVITETE NA KNJIŽNI POLICI

IGRA IN DELO

Založba Mladinska knjiga je uvrstila med svoje izdaje zopet novo, koristno in mikavno knjižno obliko: priročnike za ročno delo v osnovnih šolah in nižjih gimnazijah. Do zdaj so izšle štiri take knjige, in sicer: Ladijski modeli, Rezljanje, Mostišče in Pletenje. Knjigi »Rezljanje« in »Mostišče« je pripravil Marijan Jager, »Ladijske modele« Ervin Fink, »Pletenje« pa Božo Račič. Posebno zanimiva je knjiga »Mostišče«, kjer je avtor Jager prikazal tudi zgodovinsko ozadje mostišč v naših krajih. Vse te izdaje pa niso samo novost, ampak imajo tudi praktično-vzgojni pomen.

MAJOR BANDA: KONJIČKI IZ KROMPIRJA

V lepem prevodu Branka Rudolfa in z barvnimi ilustracijami Milana Bizovičarja smo dobili v izdaji »Čeblice« otroško zgodbo sodobnega madžarskega pisatelja Majorja Bände »Konjički iz krompirja«. Drobna, toda kvalitetna knjižica je namenjena najmlajšim bralcem in jim bo gotovo ugajala.

LOJZE ZUPANC: POVODNI MOŽ V SAVINJI

Pisatelj Lojze Zupanc je zbral po hribih med Solčavo in Mozirjem v Zadrečki in v Savinjski dolini številne pripovedne motive, ki jih je potem predelal v pripovedke, namenjene predvsem mladini. Zupancove pripovedke so zvezane s prav določenimi kraji in določenimi zgodovinskimi dogodki in osebam. To jim daje vsekakor posebno vrednost, posebno, ker so še napisane preprosto in so ohranile duhovitost in lepoto ljudskega izražanja. Knjigo je ilustriral Jože Čiuh, toplotno spretno besedo pa ji je napisal

Božidar Borko. Delo je izdala Mladinska knjiga v svoji »Zbirki pripovedk«.

MIROSLAV ADLEŠIČ: SVET SVETLOBE IN BARVE

Podnaslov knjige je precej dolg: Oris obče in fiziološke optike, splošnega in praktičnega barvoslovja, svetlobne tehnike in barvne dinamike za vsakogar. Izredno izbrana in kvalitetna študija (576 strani velikega formata, 697 slik — med njimi 42 barvnih prilog — ter 37 razpredelnice) je izšla kot prva knjiga nove zbirke založbe Mladinske knjige »Svet žive fizike«. Kot drugo knjigo napovedujejo v tej zbirki »Svet zvoka in glasbe«. Kakor nam pove že naslov, pripoveduje nova knjiga o svetu svetlobe in barve, o razvoju nazorov in pojavov. V dosledni in zanimivi obliki posreduje bralec veliko množico znanstvenih spoznanj s tega področja. Avtor je knjigo tudi aktualiziral z opisi in prikazovanjem teoretičnih in praktičnih izsledkov v najnovejšem času. Knjiga »Svet svetlobe in barv« je doslej prvo takšno obširnejše slovensko delo, pa kljub temu ni suhoparno in težko razumljiv učbenik, ampak za bralca, posebno pa za prijatelja fizike in tehnike, izredno zanimivo delo.

PROTEUS, šte. 9

Iz vsebine: CLANKI — Hubert Pehani: O pomenu dedovanja pri človeku, Alojzij Hrovat: Ali propuša kraška ilovica vodo, Miha Likar: O pomenu naravnih prenašalcev za obstanek virusov, Franjo Dominko: Sončini blišči, ODMEVI — Lavo Čermelj: To in ono iz Antarklike, Franjo Dominko: Se o polarnem siju. Drobne vesti, Društvene vesti, Za bistrave glave.

OBZORNİK, šte. 5

PROZA — Bogomir Magajna, Paul Buson, B. Ch. Bey, William Saroyan, Mihail Zoščenko, André Maurois. A. P. Čehov, Javier de Viana, R. T. Alken. POEZIJA — Aco Šopov-Ivan Minatti, Marička Znidaršič. RAZPRAVE IN CLANKI — Dr. Stane Mikuz: Spominu slikarja Moše Pijada, Niall Rankin: Naravoslovec v deželi pingvinov, Dr. Stane Mikuz: Dürerjeva Slovenska kmetica, Fiedler: Papige nad Inquitosom, Beno Zupančič: Popotnik v Sinajskem pisku, B. Kuhar: Pigmejci — skrivnostni prebivalci pragozda, Dr. Mirko Karlin: O tako imenovani morski bolezn, A. Polence: Mreže, S. P.: Van Goghovo življenje v filmu, L. M.: Delavec in delo v likovni umetnosti; Življenje na Zemlji je staro 3 milijarde let, Leksikon barv, Na kratko o zgodovini zobozdravstva, Kitajščina — govorna in pisana, Skrivnost morskih pošast, Dihur, Slava Bakhu — iz zbirke Carmina Burana, Gospodinja domača obleka. Slikovne priloge: Pingvini, Dürer, Van Gogh v filmu.

NOVA OBZORJA, šte. 5

PROZA — Smiljan Rozman: Pred dnevi, POEZIJA — Marička Znidaršič, Slavko Jug, Dušan Mevlja, Janez Ovsec, Kajetan Gantar-Ajšil, DRAMA — Dominik Smole: Igrice III (Konec), RAZPRAVE — Božidar Borko: Ažbetova münchenska šola v spominih Ludvika Kube, Herbert Grün: Iz dnevnika: Se enkrat Ivo Brncič-kritik kot leposlovec. OCENE IN POROČILA — Stefan Barbarič: Juš Kozak - Balada o ulici, Janez Gradišnik: Okoli milijonov, Jože Dolenc: Roman o boju za svobodo, ZAPISKI — Mile Klopčič: Nekaj pojasnili, Janko Glazer: Ivan Cankar v Mariboru, Janko Messner: Kdo je ta, mahak kakor dobra mati... Božidar Borko: Robert Kemp, Janez Gradišnik: Minou Drouet, J. G.: Dva leksikona na trgu, Langenscheidtova slovnica; Oskar Hudales: Nekaj pripomb k našemu periodičnemu mladinskemu tisku (Konec).

NOVA PERIODIKA V ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI V KOPRU

V zadnjem času se je študijska knjižnica obogatila z novo periodiko.

Poleg vseh slovenskih literarnih revij sta bralcem na razpolago še novi jugoslovanski reviji: IZRAZ iz Sarajeva (v latinici) in LITERATURA iz Zagreba.

Poleg POMORSTVA in Morskega ribištva prejema knjižnica letos še: NAŠE MORE, MORNARSKI GLASNIK, NARODNA ARMJA, FRONT, VOJNI GLASNIK, VOJNO DELO.

Raznim glasilom iz prejšnjih let so dodane: TRIBUNA, RODNA GRUDA, VODNIK.

Za ljubitelje francoske kulture in jezika je knjižnica naročila: LES NOUVELLES LITTERAIRES iz Pariza.

Strokovne revije so dopolnile: EKONOMSKA REVILJA, SLOVENSKA GLASBENA REVILJA, ELEKTROTEHNIŠKI VESTNIK, PRAVNIK, SODOBNO GOSPODINSTVO.

Slikarska razstava Lea Vilharja in Iva Kovača v Ajdovščini

Razstava je za Ajdovščino več kot prijetno presenečenje, saj je prva te vrste. Ajdovsko občinstvo je željno pričakovalo podobno kulturno manifestacijo. Leo Vilhar razstavlja 40 olj, od katerih 10 predstavlja alžirsko pokrajino. Ostala so domače krajine in tihožitja. Po lanskoletni koprski razstavi je Vilhar pokazal, da se z veliko vnemo posveča slikarstvu in je zato precej del svežega datuma. Tihožitja so na tej razstavi na splošno slabša od krajin.

Ajdovski rojak Ivo Kovač pa se je takrat prvič predstavil občinstvu. Razstavlja 15 grafik

(akvatinte, lesoreze, barvane lesoreze, pajce, suhe igle, ujedanke, akvarele, oglja) ter 7 olj. Kovačeva domena bo slej ko prej grafika, zakaj tu je že dosegel lepe uspehe. Posebne pozornosti so vredne suhe igle in ujedanke ter akvatinte. Olja predstavljajo slikarjevo iskanje, zato še ne morejo ogreti, vendar jasno očitujejo, da ima Kovač smisel za barvne kombinacije in bi verjetno z delom na tem področju uspel. Prva Kovačeva razstava pa je porok, da ima Kovač pred seboj bodočnost, na kateri bo treba le temeljitega dela, zakaj kvalitete ne manjkajo. M. B.

OBISK V PIONIRSKI KNJIŽNICI V LJUBLJANI

Ustanova, ki skrbi za splošno vzgojo otroka

Ko sem se odločila, da bom pisala o Pionirski knjižnici v Ljubljani, sem se sicer zavedala, da to ne bo nobena senzacija, toda da bo vendarle dovolj nova in mikavna snov za vsakogar, ki mu je pri srcu vzgoja otrok, njihovo znanje in napredek. In koristno bo, da to vé vsakdo, mlad in odrasel, ki mu je pri srcu tudi lepa slovenska beseda in knjiga.

Zato najprej in za uvod v razmišljajoči del

V čitalnici. Udobnost in intimnost, to je za otroka prilačno, zato ima rad take prijetne koticke. Tu je možen največji individualni vzgojni vpliv.

KRATKA REPORTAŽNA SLIČICA

Ko sem šla po visokem drevoredu na Trgu Revolucije, med mladim zelenjem, ki si je že opomoglo po neljubem snegu in mrazu v maju, in klopi, kjer so ljudje lovili tople sončne žarke, sem postala nehoto pozorna na glasen razgovor na neki klopi. Kot bi mi ta dva šolarja nastavil nekdo, ki vé, kam sem namenjena.

»No, ali greš ali ne?« je rekel deček in vstal s klopi. V roki mu je bingljala aktovka.

Drugi je neodločno sedel na klopi: »Ne vem. Mama bo spet mislila, da sem šel v kino in bom kregan!«

»Zaradi Pionirske knjižnice te pač ne bo kregala. In pomisli, da bo jutri zaprto, ker bo tam kongres borcev. To mi je povedal oče. Torej greš lahko v kino jutri in rečeš mami, da greš zopet v knjižnico.«

To je bilo že bolj vabljivo in prepričevalno in deček se je celo odločil, ko je njegov tovariš pribil: »Sel bom s teboj domov in rekel tvoji mami, da sva bila res v knjižnici.«

Zdaj je vstal tudi tisti, ki je prej menal in odpravila sta se. »Veš, pokazal ti bom Robinsona, ki sem ga bral zadnjič. Veš, kaj je ta hudič stuhtal...«

To je bilo zadnje, kar sem slišala, naprej bi si morala izmisliti, kajti oba sta postala neučkana in sta stekla. Pospešila sem sicer korak, pa ni pomagalo, morala bi teči. In bilo je kot v običajni detektivki, ko ti po preizkušenem receptu zastavi pot avtomobil in ti uide tisti, ki ga zasleduješ. Tako sem prišla do knjižnice sama.

NEKDANJI ZATOHLI STARI PROSTORI

V vrsti starih hiš proti Gosposki ulici in Univerzi lahko takoj opaziš prenovljeno hišo, ki kljub temu diha neko častljivo žlahtnost. Ta občutek še povečuje velik, zlat napis MATICA SLOVENSKA. To je poslopje, kjer je pred vojno več desetletij delovala Sentjakobska knjižnica, najbolj priljubljena spremljevalka ljubljanskega meščana. Po vojni pa se je stara in nadložna tetka preselila in napravila prostor svojih mlajših naslednic — ljubljanski Pionirski knjižnici.

Nekdaj so bili tu lokali, teman hodnik in stopnišče, zgoraj pa natrpane knjižne police v izposojalnicah. Vse čudno zatohlo in nič preveč prijazno. Dandanes je vse drugače in

Delo v risarskem krožku. Otrokova fantazija se sprošča po spominu in daru opazovanja in nastajajo čudovite podobe. Slike so razstavljene v pritličju Pionirske knjižnice.

ZE PO ZUNANJI PODOBI MIKAVNO,

da se razlikuje od nekdanj kot dan od noči. Vse je svetlo in čisto, nove mize in stoli, bleščeči parketi, različno preplekane stene in zelene zavese, sodobne knjižne police, prikupne in živopisne podobe na stenah, zanimivi reliefi! Svojevrstno prijetno vzdušje, katerega prijetnost še povečuje udobnost in domačnost, ki jo ustvarijo otroci s svojimi posebnimi koticčki. Povsod je čutili vonj po mladosti in svežini, pa bodisi spodaj v knjižnici, kjer si pionirji sposojajo knjige ali pa zgoraj v čitalnici, kjer zamisljeno berejo, pišejo ali rišejo.

Naši otroci so dobili v teh kratkih letih po osvoboditvi že veliko darov: številna igrišča, prelepe parke, neštete prireditve, novoletno jelko itd. Toda med najlepše darilo in najčistejše razvedrilo, združeno z mikavnim poukom in vzgojo, lahko brem dvoma prštevalo to knjižnico. Kajti tu ni samo izposojanje in

Poučna arhivska razstava v Kopru

Ob arhivskem tednu (5. do 12. maja) je priredil razstavo tudi Mestni arhiv v Kopru. Lep obisk in veliko zanimanje zanje potrjuje, da so take razstave zelo koristne.

Velik zemljevid nas najprej pouči, koliko arhivov je v našem okraju in kje hranijo arhivske listine. Sledita zatem dva stara zemljevida, od katerih je prav dragocena Mercatorjeva Istra iz leta 1630. Tu najdemo tudi kratek opis zgodovine Istre. Avtor tega opisa Mario Bratina je želel povedati, koliko gospodarjev je imela naša deželica ob morju v minulih časih in začne s časi, ko so imeli istrski Kelti in Iliri svoje kralje. Potem so prišli Rimljani, njim pa je sledila še cela vrsta okupatorjev: Bizantinci, Franki, nemški vojvode, Benečani, Avstrija itd.

Takoj zatem nam razstava pokazuje izvorne rokopise dveh Koprčanov iz starih časov, ki sta se bavila tudi z zgodovino, namreč rokopise Patra Pavla Vergerija starejšega (1349 do 1432) in Prospera Petronija (1608 do 1688). Posebno dragocen je Petronijev rokopis zgodovine Kopra, ker se do danes ni bil objavljen. Skupina listin iz Kapitljskega arhiva v Kopru je posebno poučna za obdobje poznega fevdalizma Kopra in okolice. Razen nekaj izjem tudi listine iz tega arhiva še do danes niso bile nikjer objavljene. V tem oddelku je prav posebno zanimiva najstarejša pergamentna listina, ki jo hranimo v Kopru. Nosi datum 1082. Iz nje zvedemo, da je tedanji koprski škof Heribert določil pravice duhovščine v Izoli. Ostale listine govore o fevdalnih podložnikih v okolici Kopra (1323 — Križman Bratona iz Ospa, 1338 — Jakonja iz Podpeči, 1402 — Zajc iz Tinjana, 1469 — Dimec iz Skočjana, 1457 — Ivan Sodnik iz Dekanov itd.) V tem času večina slovenskih podložnikov še ni imela prilimkov in zaradi tega lahko v eni izmed razstavljenih listin čitamo: »Peter iz Ljubljane daruje Jakobu iz Škofje Loke vinograd v Žusterni (1370)«.

Zelo poučen je tudi oddelek, ki govori o fevdalni obveznosti podložnikov (mišljen predvsem fevd markiza Gravisija). Po XVI. stoletju so te obveznosti močno porasle predvsem zaradi propadanja Benek. Kmetje so morali fevdalcu izročiti tudi del jajc, zanj peči kolače (v izvirniku uporabljajo prav ta izraz!). Zato pa je Tommasini okoli leta 1640 lahko pisal, da grozi zaradi rastočih davkov kmetom pravo iztrebljanje. Razstavljalci niso izpustili glagolskih listin iz Kopra, ki do-

kazujejo, da je bila naša deželica ob morju nekoč trdno povezana z južno Istro in Dalmacijo (ozemlje iste beneške države).

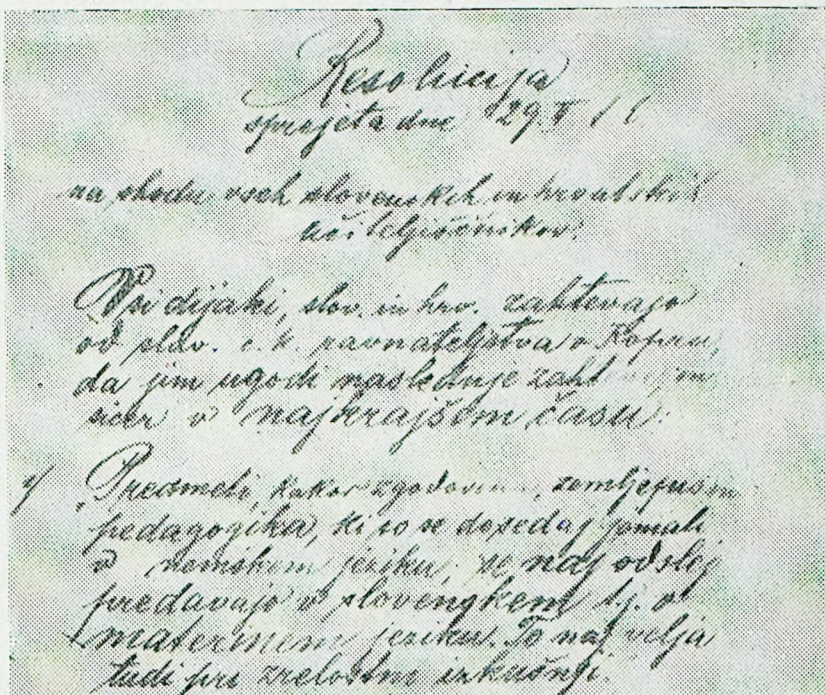
Po propadu beneške republike (1797) je začel tudi v Istri veti svobodnejši veter. Leta 1806 je postavil Napoleon na čelo te dežele svobodomislega Calafatija. Koliko pažnje so mu ljudje posvečali, vidimo iz soneta, ki je natisnjen na najzlahnejši židi in podoben poklon Napoleonu ob proslavi njegovega rojstnega dne (1809).

Poseben oddelek kaže stare slovenske listine. Najstarejša je tista iz Doline (1635), o kateri smo že večkrat pisali. Avstrija, ki se je leta 1813 vračala v slovenske dežele, je morala v marsičem popustiti (Napoleon je precej upošteval slovenski jezik!) in tiskala javne proglase v treh jezikih, kar nam kaže okrožnica z naslovom

»Okolihodno povelje« (1816). Naj omenimo mimogrede, da je bila pisana slovenščina v okolici Kopra v uporabi že vsaj v XVI. stoletju.

Na razstavi ima svoj kotiček tudi nekdanje slovensko učiteljske v Kopru (1875 do 1909). Listina iz leta 1908 nas pouči, da so tedaj stavkali slovenski in italijanski učiteljski predvsem zaradi tega, da bi bil pouk na šoli v slovenskem jeziku in na italijanskem oddelku v italijanski. Zanimivo je tudi, da je tedaj skupina koprskih dijakov zahtevala, naj bo 1. maj pouka prost dan.

Na razstavi je lepo zastopana tudi Postojna, Ilirski Bistrica in Pivka (Košana). V jezikovnem pogledu je zelo poučen slovenski testament iz Postojne (1801) in Nadaljevanje na 9 strani.

Resolucija koprskih učiteljsčnikov leta 1908. V njej zahtevajo pouk v materinem jeziku in obisk poučnih predstav v Trstu in drugje.

Vrnitev

Pred menoj leži odprto pismo. Pogled upiram v besede, ki jih je okorna materina roka zapisala na koncu pisma. Po dobi preteklosti se ozivljajo v meni. Spominjam se vsega, kakor da se je zgodilo včeraj.

Preteklo poletje sem kot običajno preživljala dopust v rojstni vasi. V lepih dneh sem se sprehajala med dobro znanimi polji Mlakarjevega posestva, ali pa posedala pred hišo.

Tik pred mojim povratkom v mesto sem brez misli zlek-njena ležala na obronku nezorane njive. Sonce je upiralo žarke v moj obraz. Njegova toplota me je prijetno uspavala. Sredi rahle dremavice me je nenadoma zdramil občutek, da je nekdo v moji bližini. Nisem se zmotila. Bila je stara Meta, lastnica lepe domačije. Po materi sva si bili celo nekaj v sorodu. Pod njeno streho sem doraščala in se navezala nanjo kot na lastno mater.

Molče je sedela kraj mene in dolgo brez besed zrla preko polj. Bila sem že navajena takih obiskov. V zadnjih dneh me je vznemirjalo njeno molčeče zadržanje, ki si ga nisem znala razlagati. Nejasno sem slutila, da se za temi trpkostisnjenimi ustnicami, suhimi očmi polne neme žalosti skriva tragedija.

»Pšenica lepo kaže. Tudi krompirja bo za domače potrebe,« je spregovorila in pre-

trgala nit mojih misli. Priki-mala sem, ona pa je nadaljevala bolj zase kot meni: »Včasih sem se veselila bogate žetve. To je pomenilo, da bo dovolj kruha za vse. Deset ust je bilo pri hiši, med njimi osem vedno lačnih. Danes pa...« Umolknila je. Na njenem od starosti in življenjskih tegob razoranem obrazu se je zicalila dolgo zatajevana bolelost. Raskave roke je bila sklenila v naročju in zdelo se mi je, da rahlo trepečejo.

Kot odmev na moje misli sem spet slišala govoriti Meto: »Rodili smo se v nesrečen čas. Rane prve svetovne vojne se še niso dobro zacelile, je bila že druga tu. Prva mi je vzela moža, druga najinega sina. Tako jima je bilo usojeno. Za sina so sporočili, da je pogrešen nekje na ruski fronti.«

Se in še je tožila starka. In iz teh tožb se je počasi izluščila trpka in boleča podoba sedanjosti, ki je na Metinem obrazu zarezala nove globoke gube.

Mlakarjevemu domu sreča ni bila naklonjena. Nemiren čas po osvoboditvi ga je neizprosno zajel v svoj vrtinec. Močnejši kakor vonj po sveže zoranji njivi je postajal ropot strojev v tovarnah, ki je zapeljivo nabil. Mladi so odha-

jali. Med njimi tudi Metini otroci. V Mlakarjevem domu je zazevala praznina.

Ostal je edini sin Jurij in nedorasla hči. Starka se je oklenila sina z vso ljubeznijo, gradila nanj svoje upe in se veselila vnukov. Z odprtim srcem je sprejela pod svojo streho tudi snaho. S snaho pa je prišlo v hišo seme razdora in se kmalu razbohotilo.

»Bog mi je priča, da ji nisem nikdar želela hudega. Tega pa, da mi je speljala sina, ji ne bom pozabila. O, vem, da njej naša zemlja ni prirastla k srcu Niti solze ni potočila, ko je odhajala. Dolgo ga je hujskala in nagovarjala, dokler se ni vsega naveličal in znjo za vedno odšel iskat sreče po svetu. V Ameriko.«

»SINU je bilo hudo. Teden dni prej je hodil okrog kakor zglubljen. Nobenega dela se ni dotaknil. Še jed mu ni teknila. Prava muka ga je bilo gledati. V nočeh brez spanca sem želela, da bi bilo že vsega konec. Toda do zadnjega sem upala, da bo vendarle ostal. Zadnji večer je prišel k meni in se zjokal. Takrat sem doumela, da njega tujina ne bo osrečila.«

Mešana čustva so valovala v meni. Skušala sem nekje v sebi najti opravičilo za takšno dejanje. Zdelo se mi je, da ga

je Meta v svoji preprostosti našla, čeprav se je s sinovim odhodom v njej vse zrušilo. Meni se to ni posrečilo. Mar je mogoče tako zapustiti rodno grudo, ki vendar ni samo v dveh oralih zemlje? Na tisoče in tisoče mladih globoko v sebi čuti, da pripadajo tej s krvjo prepojeni zemlji, ki jim danes res še reže trd kruh. Toda jutri bo vendar bolje. In prav zaradi tega »jutri« človek stiska zobe in vztraja. Mar ni to tudi hrabrost?

Po tistem razgovoru sem se kmalu vrnila v mesto in sredi vrveža vsakdanjih skrbi pozabila na Meto in žalostno usodo njene domačije. Tu in tam sem dobivala pošto njene hčerke. Iz skopih besed sem razbrala, da sta Jurij in njegova žena še vedno v Italiji. Poročila iz Amerike da so slaba. Meta ni izgubila upanja. Nezorana polja so čakala gospodarja, ljubče roke, ki bi jih spet zbudila k življenju.

Leto dni je minilo.

S pomladnimi vetrovi je z Mlakarjeve domačije prišla drobna vest. »Jurij in žena sta se vrnila. Pravita, da je doma najlepše.« Tako mi je napisala mati in njenih vrstic sem se iskreno razveselila.

V duhu vidim njo, staro Meto. Tiha sreča ji žari na spokojnem obrazu in kot v starih časih polna nemira priganja k delu, kajti spočita zemlja čaka.

M. M.

branje, ampak mnogo več: tu so še razni krožki, tečaji, razgovori, prireditve, gledališče, tu vrtijo zabavne in poučne filme. Stari prostori so lepo urejeni in smotno izrabljeni.

ORGANIZACIJA USTANOVE IN OBLIKE DELA

To je naslov za daljše poglavje, ki je potrebno, če hočemo spoznati namen in pomen te važne ustanove.

IZPOSOJEVALNICA: Ko pridete v stavbo, je levo spodaj izposojevalnica, ki vas opozori s svojo živahnostjo in številnimi obiskovalci. Zanimivo je poslušati ves ta živčaj in veselje, razne pogovore in posvetovanja med knjižničarjem in pionirji. Knjige pa romajo s polic in na police. Nekateri si izposojajo in jih odnašajo domov, drugi pa gredo z njimi v čitalnico in berejo tam tudi po več ur.

Izposojevalnica je urejena po načelih svobodnega pristopanja h knjižnim policam, kjer so razvrščene knjige po vsebini,

Ritmika in glasba. Otrok si pridobi smisel za ritem in melodijo, obenem pa se privadi oblikovati estetske telesne oblike.

(pravljice, slikanice, uganke, pripovedke, zgodovinske povesti itd.). Kot priročnik služi tako imenovani križni katalog, urejen po avtorjih in strokah, preurejen in namenjen mladini. To je velikega vzgojnega pomena. Bralec se namreč nauči večje samostojnosti, si pridobi kriterij za izbiro, obenem pa se zaveda velikega zaupanja, ki mu ga izkazuje knjižnica s tem, da mu dovoli prost pristop do knjig. Seveda knjižničar v taki izposojevalnici ni zgolj administrativni uradnik, temveč pedagog, ki otroka neopazno vodi pri izbiri in ga tako vzgaja. Odpade tudi nepotrebno čakanje.

S trgovskim izrazom bi lahko rekli, da velja v izposojevalnici prost zakon ponudbe in povpraševanja, toda po kontroliranem načinu. Ne smemo misliti, da je organizacija takega načina lahka. Zahteva daljši študij in premislek, kajti police morajo biti okusno in načrtno urejene, da bodo otroka privabile in da bo segel natančno po tisti duševni hrani, ki jo potrebuje. Tudi katalogi morajo biti pripravljeni tako, da so blizu otrokovemu razumevanju, mišljenju in hotenju.

Kljub nekaterim novostim ima izposojevalnica vendarle že svojo tradicijo, nikakor pa ne

ČITALNICA. Če sem govorila o živčavu in veselem vrvenju v izposojevalnici, moram reči, da vlada v čitalnici v prvem nadstropju popolna tišina. Tu ne skali miru nobena reč, menda bi bilo slišati še miško, če bi našla kak način, da smukne v te čiste in moderno urejene prostore.

Čitalnica je dolga dvorana. Več kot 100 otrok lahko bere v njej. Človeku se zdi čudno, ko gleda te mlade obraze tako resne in zamišljene in težko si jih predstavlja, da so doma in na cesti pravi razgrajači. To velja celo za najmlajše, ki gledajo slikanice.

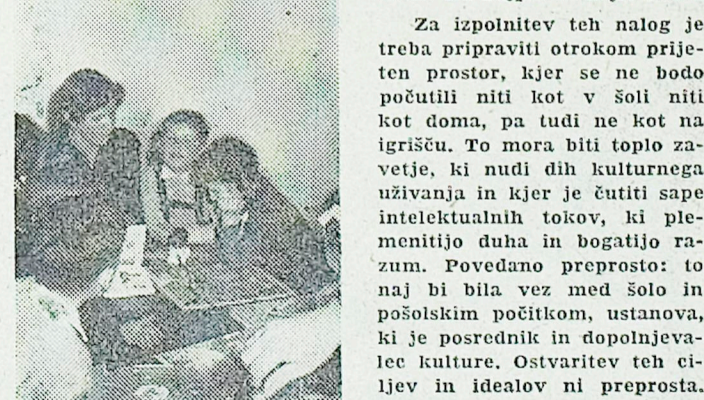
Medtem ko bi izposojevalnico lahko imenovali učilnico, nekakšno otroško univerzo zaradi množične oblike dela, ima čitalnica to prednost, da se lahko posveti individualnemu vzgajanju posameznega bralca. Namen je sicer isti: vsestransko estetsko izobraževanje in vzgoja otrok. Zaradi mnogo večje možnosti individualne vzgoje skuša knjižničar v izposojevalnici napeljati otroka v čitalnico, kjer je za to več časa. Poti in načine dela kažejo ljudem, ki delajo v čitalnici, izkušnje in čas. S svoje strani pa moram pripomniti, da nisem še v nobeni ustanovi srečala prijaznejših in bolj ustrezljivih ljudi. To ni

zanje samo priznanje in dokaz, da znajo delati z mladino, ampak je tudi zagotovilo, da je njihovo delo uspešno.

POMEN IN NALOGE PIONIRSKJE KNJIŽNICE

Omenila sem že, da je namen Pionirske knjižnice vsestransko estetsko izobraževanje in vzgoja otrok. Njena naloga je, da naši otroci globlje spoznajo literarne, likovne, gledališke, ritmične in glasbene vrednote in se končno uvrščajo v celoten kompleks stvaritev človeškega duha na umetniškem in znanstvenem področju.

Ta naloga pa že opredeljuje metodo, kajti ideja sama ne zadostuje. Pri njeni izpolnitvi se je treba pririti skozi vrsto vprašanih, ki vedno v tej ali oni obliki tvorijo tisti večni: kako? Na najprimernejši način.

Za izpolnitev teh nalog je treba pripraviti otrokom prijeten prostor, kjer se ne bodo počutili niti kot v šoli niti kot doma, pa tudi ne kot na igrišču. To mora biti toplo zavetje, ki nudi dihalno kulturnega uživanja in kjer je čutiti sape intelektualnih tokov, ki plemenitijo duha in bogatijo razum. Povedano preprosto: to naj bi bila več med šolo in pošolskim počitkom, ustanova, ki je posrednik in dopolnjevalec kulture. Ostvaritev teh ciljev in idealov ni preprosta. Seveda je vsa ta vzgoja le dopolnilo k vzgoji v domačem okolju. Ker pa je ta vzgoja navadno pomanjkljiva prav po estetski plati, z upravičenostjo postavljamo to nalogo pred skupnost in jo imamo za družbeno nalogo. (Konec prihodnjič)

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

ODPRAVLJAJMO POSLEDICE POZEBE V ISTRI

Oskrbna pozebljih vinogradov

Znani kmetijski strokovnjak, tajnik odbora za vinogradništvo in sadjarstvo pri OZZ Koper
Anton Flego svetuje

Slana in sneg v mesecu maju je v Istri izreden vremenski pojav. Takega mraza, kakor je bil v noči med 7. in 8. majem, ne pomnijo v Istri niti najstarejši ljudje. Škoda je velika zlasti na paradiznikih, krompirju, fižolu, kuzu in deloma tudi na drugih vrtninah.

Od vseh kmetijskih rastlin je najbolj prizadeta vinska trta. Naši vinogradniki dobro vedo, da s tem ni uničen samo letošnji pridelek, temveč pridelek treh zaporednih let. Zato mnogi vinogradniki sprašujejo kako je treba oskrbovati pozeble trte, da se škoda ublaži. Na mnoga vprašanja prizadetih vinogradnikov odgovarja naš znani strokovnjak za vinogradništvo in sadjarstvo Anton Flego takole:

Vinogradi v Istri so različno pozebli. Pozni spomladanski mraz je napravil največ škode v zaprtih dolinah. Na gladkih površinah je škoda manjša kakor na grobo prekopanih ali preoranah tleh. Večja škoda je tudi na površinah ob travnikih in deteljščih; ob morju je manjša.

Ponekod so trte popolnoma pozeble. V tem primeru je najboljša, da jih pustimo pri miru. Pozeblji poganjki se bodo posušili in odpadli, a iz odmrlih temeljev pa bodo pognale nove mladike iz rezervnih očesc. Te nove mladike bodo ponekod celo rodile. Ko bodo nove mladike kakih 15 do 20 cm dolge, bomo morali trs orebiti. Odstranimo vse zelene iz debla in vse nepotrebne in jalove s trsa. Prvenstveno moramo skrbno izbrati dva poganjka, ki bosta služila drugo leto kot roden les, to je za glavo ali šparon.

Pozeblji so vršički zelenih poganjkov vinogradov na nekoliko višjih legah, grozdni nastavek, to so grozdčki, pa niso poškodovani. Pustimo jih pri miru, ker bodo zmurnjeni vršički že zelenih poganjkov odpadli, grozdčki pa se bodo lepo razvijali. Zaradi poškodovanih vršičkov bodo poganjki pognali mnogo novih zalistnikov. To so neplodni poganjki in poženejo v poletju iz listnih pazduh. Ko bodo zalistniki porasli za kakih 15 cm, jih moramo skrajšati. Le vrhni zalistnik pustimo rasti. Ta neskrajšani vrhni zalistnik bo prevzel nalogo odmrlega prvotnega vrha. Med skrajševanjem zalistnikov je treba orebiti trs vseh zelenih jalovih poganjkov.

Največ opravka bo s trsjem, ki je delno pozeblo, a vendar tako močno, da so pozeblji tudi grozdčki. Take trte moramo čimprej obrezati. Obrežemo jih tako, da skrajšamo z nožem ali s škarjami vse poškodovane zelene poganjke na kratke, Komaj pol centimetra dolge čepce. Iz rezervnih očesc bodo potem pognale nove mladike, ki bodo deloma celo rodile. Ko bodo ti ponovni poganjki dorasli kakih 20—25 cm, jih je treba razredčiti. Vse, kar je nepotrebno in pregesto, moramo odstraniti. Takemu trsju sta potrebna zrak in sonce, da do jeseni lahko dozori. Pri redčenju mladik moramo izbrati dve najnižji in najlepši za glavne (locne) v bodočem letu. Ta dva izbrana poganjka je treba privezati za kol, da jih veter ne odlomi.

Na latnikih ali pergolah je pri-

NAGRADE ZA ZATIRANJE MAJSKEGA HROŠČA IN ZA UNIČEVANJE KORENINARJA

Kmetijski inšpektorat na OLO Koper vabi vse šole in množične organizacije za pomoč pri popularizaciji, kako nujno je, da se čim večje število kmečkega prebivalstva, zlasti pa mladine in pionirjev, udeleži obiranja majskega hrošča in zbiranja odraslih hroščev koreninarja.

Inšpektorat je s tem v zvezi izdal podrobna navodila, ki smo jih deloma s slikami obeh škodljivcev vred že objavili v našem listu, danes pa dodajamo še naslednje:

V kolikor nabiralec majskih hroščev sami ne potrebujejo za krmo prašičem, perutnini ali ribam, jih odkupujejo vse kmetijske zadruge. Nagrada za 1 liter nabranih majskih hroščev je od 10 do 15 dinarjev. Na Hrvaškem Primorju pa je drugi škodljivec, koreninar, povzročil še več škode kakor pri nas. Da bi ga zatrli, delajo na Reki znanstvene poskuse z vsemi razpoložljivimi sredstvi. V ta namen potrebuje Fitosanitna postaja na Reki večje število živih hroščev koreninarja, ki jih zanj do 5. junija t. l. odkupuje Kmetijski inšpektorat na OLO Koper po 3 do 5 dinarjev za komad.

... in regeneracija oljčnih nasadov

V zadnji številki Slovenskega Jadrana smo v članku »Oljarstvu se obeta večji razmah« med drugim zapisali, da je gojitev oljčnih dreves na ozemlju Slovenske Istre velikega gospodarskega pomena za naš okraj. Omenili smo tudi škodo, ki sta jo istrskemu oljarstvu napravila pozeba v letih 1928/29 in lanskoletna ostra zima.

Da se ne bi ponovilo občutno krčenje števila oljčnih dreves v Istri, bo potrebno izboljšati rodnost oljčnih dreves, to pa s temeljito obnovno oljarstva. S pravilno in pod strokovnim vodstvom izvedeno regeneracijo oljčnih nasadov bo drevje laže in hitreje prebrodilo hude posledice nepričakovanih in nenormalnih vremenskih pojavov. Predvsem bo potrebno posvetiti vso pozornost pravilnemu obrezovanju, obnovi drevesne krone, obdelovanju zemlje pod drevjem ter izdatnemu gnojenju z naravnimi in umetnimi gnojili.

Ker je pozeblo drevje zahtevalo mir, ga skozi vse leto niso niti gnojili niti obrezovali. Zato se je v tem času posušilo vse tisto, kar je bilo močno poškodovano; nepoškodovani deli dreves pa so poglajali nove poganjke. Tako gospodarjenje je omogočilo, da lahko danes ugotovimo stopnjo pozebe in storimo vse za

Ukrepi za zmanjšanje škode

POVZROČENE PO POZEBI NA PODROČJU OZZ KOPER

Dne 8. t. m. so se sestali predstavniki Okrajnega ljudskega odbora, Zadruga zveze, Zavoda za jadranske kulture v Kopru in Poslovne zveze Koper zaradi pregleda terena in ugotovitve škode, ki je nastala po pozebi, kakor tudi zaradi pravilnega tolmačenja ukrepov, ki naj se jih podvzame.

Po grobi oceni obalnega področja so v glavnem prizadete vse doline na področju slovenske Istre, največ pa dolina Sv. Lucija, Vanganska dolina in okolica Kopra, dolina Rižana do Črnega kala in Ospa ter dolina od Bivja—Sečovelje do pod Marezige. Po tej grobi oceni se računa, da je na tem področju uničeno za cca 150 vagonov vina, 800.000 sadik paradiznika, enako pa tudi kumarice in bučke. Tudi krompir je prizadet na omenjenih področjih; kaže, da ne bo večje škode, razlika je samo v tem, da bo proizvodnja za nekoliko dni zakasnela.

Sežansko področje, izvzemši krajev: Auber, Dutovlje in Tomaj je pozeba uničila v glavnem celotno proizvodnjo grozdja, vse orehe, 80% jabolk in slive, kakor tudi češnje. Na krompirju ne bo večje škode, ker so gomolji zdravi. Na žitaricah tudi ni opaziti večje škode, izvzemši rž, ki je glede na snežne zamete in burjo polegla.

Brkinsko-postojnsko področje — pozebli so vsi orehi, sadje 80%. Na drugih kulturah ni bilo opaziti posebne škode.

Po približnem pregledu je računati, da je na Kraško-brkinskem področju uničenih okrog 450 vagonov jabolk, ne všteti orehe, češnje in slive.

Na kraškem področju je računati, da je pozeba uničila cca 80 vagonov vina.

Na osnovi teh ugotovitev so predstavniki ljudske oblasti in zadrughnih organizacij storili naslednje:

1. Strokovna služba pri OZZ in Poslovni zvezi nenehno tolmači, kako se imajo kmetovalci ravnanj pri nadaljnjem negovanju pozebljih trt, kakor tudi drugih kultur.

2. Semenarna je dobila nalogo, da preskrbi takoj potrebna semena nizkega fižola, ki naj se sadi v vinograde, ki so bili poškodovani od pozebe, in to kot vmesni posevek.

3. Kmetijske zadruge, kakor tudi kmetijsko posestvo Škocjan so pristopili takoj k sejanju paradiznika, katerega bodo v toplih gredah forsirali, da bi čimprej dali na teren potrebne sadike in nadomestili pozeble sadike. V ta namen se je nabavilo seme paradiznika vrsta Radena, ki pride v poštev za predelovalno industrijo.

4. Okrajni ljudski odbor je izdal nalog občinskim ljudskim odborom, da formirajo ocenjevalne komisije, ki naj ocenijo škodo v prizadetih krajih.

5. Zadruga poslovna zveza v Kopru namerava na prihodnji seji upravnega odbora sprejeti sklep o samopomoči kmetovalcev in sicer tako, da bi pri prodaji vina odtegnili določeni procent, kakor tudi pri prodaji paradiznika in z zbranimi sredstvi pomagali prizadetim kmetovalcem.

Knez Ivan

nadaljnje pravilno negovanje oljčnih nasadov.

Važno je upoštevati načine obrezovanja, ki so odvisni od večje ali manjše pozebe. Tako na primer zahteva drevo, ki je bolj pozeblo, krepkejši rez kakor drevo, ki je utrpelo v pozebi manjšo škodo. Glede na določitev stopnje pozebe lahko priznamo tri skupine.

V prvo spada tisto drevje iz zaščitenih leg, ki je utrpelo manjšo škodo in je zato obrezovanje normalno. Pri njem odstranimo le pregoste veje, da lahko prodrejo v krono drevesa sončni žarki in dovolj zraka. Pri tem moramo odstraniti vse veje, ki se križajo, slabo zelenijo ali pa so polomljene oziroma bolne.

V drugo skupino prištevamo drevje s pozeblimi stranskimi in deloma tudi glavnimi, to je debelimi vejami. Tako drevje moramo močno obrezati. Priporočljivo je debelejšje veje odžagati do mesta, kjer poganjajo močni, temnozeleni novi poganjki. Pri tej vrsti pozeblega drevja bo potrebno v naslednjih letih vzgojiti novo drevesno krono.

V tretjo kategorijo pa spada tisto drevje, ki je pozeblo do tal. Tako drevje poganja namreč krepke koreninske poganjke. Zato je treba okrog debla v premeru dveh metrov odkopati zemljo do 30 cm globoko. Najbolje je drevo posekati ali ga odžagati čim niže pod površino zemlje. Primerno je tudi odstraniti vse poškodovane in slabo rastoče poganjke s tem, da jih z ostrim nožem gladko odrežemo tik pri vzniku. V izkopano jamo naj kmetovalci potresejo gnoj in ga zastopajo. Vsako leto je treba postopoma odstranjevati slabše koreninske poganjke ter v treh do štirih letih odbrzati le tri do štiri najkrepkejše, da bi vzgojili novo drevesno krono.

Pozeblemu drevju so potrebni: zrak, vlaga in hrana za korenine. Zrak in vlago dovajamo koreninam z obdelovanjem zemlje pod drevesno krono, hrano pa z gnojenjem drevja. Pravilno oskrbovano drevo bo namreč laže prebrodilo posledice obrezovanja. Hitreje bo obnovilo drevesno krono in na njej razvilo obilo rodnih vejic.

Najboljši gnoj je hlevski. Ker pa ga nimamo dovolj, je nujno

potrebno uporabljati umetna gnojila. Med njimi so najbolj upoštevana dušična (amonsulfat, nitramonkal) ter fosforna gnojila (superfosfat) in 40% kalijevega sol.

Gnojilo potresemo pod drevesno krono pol do 1 meter stran od debla ter pol do dva metra izven obsega drevesne krone. Gnoj je treba čimprej podkopati ali podorati. Če tega ne moremo opraviti, navrtamo z železnim drogom pol metra globoke luknje. Te luknje navrtamo na gnojilno površino vsakih 50 do 100 cm. Vanje potresemo umetna gnojila izmenoma od preje omenjenih.

Koliko gnojil bomo uporabljali na eno drevo, je odvisno od stopnje poškodbe, od velikosti drevesa, od hranilnih snovi in od sestave zemlje, od nagnjenosti površine itd. Močno poškodovanemu drevju, ki poganja temnozeleno in krepke poganjke iz korenin ali iz debelejših vej, dodajamo v začetku manj dušičke; manj poškodovanemu drevju, katerega ni bilo treba obrezovati, dodajamo več dušičnega gnojila. Upoštevati je treba, da drevje, ki raste na obdelani in pognojni zemlji, potrebuje manj gnojil od onega, ki raste na pusti, slabo gnojeno ter neobdelani zemlji. Prav tako potrebuje manj gnojil drevo, obraščeno s temnozelenimi in bujnimi poganjki, kot drevo s šibkimi poganjki in svetlim listjem. Tako n. pr. drevesu, ki ima drevesno krono v primeru 4 do 6 m, dodamo okrog 10 kg umetnih gnojil v razmerju 6 kg amonsulfata ali nitramonkala, 3 kg superfosfata in 1 kg kalijeve soli. Mladše in močno obrezano drevje je najpriporočljiveje gnojiti z 1 kg superfosfata, 1 kg amonsulfata in četrt kilograma kalijeve soli. Na splošno pa velja, da je treba gnojiti s preudarkom, upoštevajoč velikost drevesa, barvo listja in kalikost tal.

Istrske kmetijske zadruge s svojimi organi že resno izvajajo regeneracijo oljarstva. Z uporabo večjih količin umetnih gnojil bomo verjetno pri nas najučinkoviteje in najhitreje ozdravili oljčne nasade ter oljarstvo usposobili, da bo dalo izdaten narodni dohodek našemu gospodarstvu.

Nove kmetijske knjige

SODOBNO VINOGRADNIŠTVO

Več kakor 30 let je že, kar je izšla pri nas zadnja knjiga o vinogradništvu: »Vinarstvo« Andreja Zmavca. Ta knjiga je pa že davno razprodana in naši vinogradniki so bili v zadnjih desetletjih brez primernega strokovnega priročnika. Medtem pa je znanje o vinogradništvu zelo napredovalo. Vsi, ki so pri nas želeli obnoviti ali pomagati pri obnavljanju vinogradov, so bili navezani samo na strokovne časopise. Nova knjiga Tita Dobrška »SODOBNO VINOGRADNIŠTVO«, ki jo je izdala založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani, pa je to vrzel zamasila. Dobil smo knjigo, ki smo je lahko veseli. Na 300 straneh s 130 slikami je pisec podal v lahko umljivo obliki vse, kar potrebuje napredka željan vinogradnik. Gradivo je razdeljeno v naslednja poglavja: Splošno o vinski trti in vinogradništvu — Opis vinske trte — Razmnoževanje — Priprave za nove nasade — Izbrana trta za nasad — Naprava novih nasadov

— Opora vinske trte — Vzgoja vinske trte — Oskrbna nasada — Varstvo nasada. — Cena knjige, ki naj bi jo prebrali vsi vinogradniki, je vezani v polplatno 800 din. Dobi se v vseh knjigarnah in pri založbi »Kmečka knjiga« v

VEČ ZELENJAVE — VEČ ZDRAVJA

Zadrughne Slovenije si močno prizadevajo izboljšati prehrano naših družin s povečanim obrodnom zelenjave in sadja. Zaradi tega je Zveza zadrughne že leta 1955 izdala v založbi »Kmečka knjiga« knjižico »VEČ ZELENJAVE VEČ ZDRAVJA«, ki naj opozori naše gospodinjice na važnost zelenjave za zdravje družine. Knjižica je kljub nakladi 6000 izvodov pošla že v nekaj tednih. Zdaj je Zveza zadrughne Slovenije izdala v isti založbi drugo predelano in izpopolnjeno izdajo te knjižice. Na 160 straneh je zbrano mnogo poljudnega in vsakomur razumljivo napisanega gradiva. Dr. Damjana Bebler po-

udarja uvodoma velik pomen zelenjave za naše zdravje. F. Nerima je prispeval tabelo, ki prikazuje, koliko odstotkov dnevne potrebe posameznih vitaminov krije 100 gr razne zelenjave. Več kakor 60 strani ima prispevek pok. Andree Skulja o ureditvi in posaditvi domačega vrta. Ing. Marija Andoljšek piše o kmetijskih zadrughah in kmečkih vrtovih ter svetuje, kako naj bodo urejeni da bo pridelek čim boljši. Priložen je tudi poseben načrt o ureditvi vrta. Pepika Levstek je zbrala več sto receptov za zelenjavne jedi, pri čemer je dan poučevalen hitremu pripravljanju zelenjave tako, da se ohrani čim več vitaminov. Marica Kramberger pa objavlja navodila za konserviranje sadja. V knjigi je tudi mnogo slik.

»Več zelenjave — več zdravja« je knjižica, namenjena gospodinjstvom, raznim tečajem, kmetijskim gospodinjstvom in vsakomur, ki želi svojo prehrano izboljšati z zelenjavo. Cena knjižice je 250 din, dobi pa se v vseh knjigarnah in v založbi »Kmečka knjiga« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 4.

Mednarodni sejem prometnih sredstev

Drugod po svetu taki sejmi ne pomenijo neke posebnosti, pri nas pa je to novost, ki prvič in z veliko muko utira pot. Pa ni prav, da je tako: kajti ravno v naši deželi, ki leži med severom in jugom ter vzhodom in zahodom Evrope in ki ima nešteto turističnih zanimivosti ter lepote, bi morala biti prometna sredstva dokaj bolj razširjena v našem gospodarstvu. In to moderna prometna sredstva, pa bodisi za osebnosti ali blagovni promet, medkrajevni ali lokalni.

Priznati je treba, da smo sicer glede tega naredili že precejšen skok naprej v primeri s predvojnimi stanjem. Toda zaradi tega da še vedno ne moremo trditi, da je naš promet urejen in še manj, da je sposoben. V bodoče bomo morali zboljševati prometno mrežo in prometna sredstva mnogo hitreje in odločneje. Lep napredek glede tega nam kažejo tudi določila letošnjega družbenega načrta kakor tudi uspehi naše industrije prometnih sredstev, ki se je že izklopala iz proizvodnih težav in se vse bolj osamosvaja. Lep primer za to je n. pr. naša tovarna Tomos.

V načrtu, ki naj bi bil uresničen do kraja 1960. leta, je rečeno, da bo jugoslovanska industrija cestnih motornih sredstev že lahko zadovoljila vse naše potrebe v cestnem prometu. Izjema bi bili le še težki kamioni in veliki avtobusi. Če bo to res, potem je vsekakor že danes čas, da mislimo tudi na zunanja tržišča, kamor bi mogli prodajati morebitne presežke proizvodnje.

In zato je ta prvi sejem prometnih sredstev, ki bo od 25. 5. do 2. 6. t. l. v Ljubljani, toliko bolj pomemben. Tu se bodo zbrali v istem času ljudje, ki se zanimajo za najrazličnejša prometna sredstva, izmenjali med seboj svoja mnenja in izkušnje, ogledali si najrazličnejše vzorce in tehnične izpopolnitve ter sklepali seveda tudi kupo-prodajne pogodbe. In če bo ta sejem dal pobudo za večje in tesnejše sodelovanje naših industrijskih podjetij pri proizvodnji najrazličnejših prometnih sredstev, potem bo to vsekakor pomenilo že velik uspeh, ki bo prinesel največ koristi vsem, ki bi radi ce-

neje in udobneje potovali, kupovali cenejša in bolj kvalitetna prevozna sredstva. Začetek je tu in ga ni več moč zaustaviti, ljubljanski sejem kvečjemu lahko pospeši uresničenje naših potreb in želja.

Da bo ta sejem precej velikega obsega, dokazuje tudi število razstavljalcev. Nad osemdeset jih je prijavilo svojo udeležbo. Razen domačih bodo prišli tudi razstavljalci iz Nemčije, Italije,

ZDA, Avstralije, Anglije, Francije, Švice itd. ter razstavili najnovejša cestna, zračna in vodna prevozna sredstva, razne signalne in varnostne naprave in podobno. Velik poudarek pa mislijo prireditelji sejma posvetiti prav tistim vozilom, ki so najbolj zanimiva za širši krog potrošnikov, kot n. pr. kolesa ter pomožni motorčki zanje, mopedi, skuterji in tako imenovani ljudski avtomobilčki.

Preveč nesreč

V letošnjem aprilu je bilo na cestah koprškega okraja 43 prometnih nezgod, ki so imele za posledico 5 smrtnih žrtev, 14 oseb je bilo teže, 23 pa laže telesno poškodovanih. Med mrtvimi sta dva kolesarja, dva otroka in en pešec. Poškodovanih je bilo 14 voznikov motornih vozil, 11 kolesarjev, pet potnikov ter po dva voznika vprege, pešca in otroka.

Le pri desetih prometnih nezgodah je bila samo materialna škoda. Skupna škoda na vozilih in drugih objektih pa znaša 2.270.800 dinarjev. Od tega je znašala škoda na petnajstih vozilih, last splošno ljudskega premoženja, približno 1.828.000 dinarjev. Statistika dokazuje, da je bilo trinajst nezgod zaradi nepravilne, sedem pa zaradi hitre vožnje; po šest zaradi vinjenosti in neprevidnosti pešcev in potnikov, štiri zaradi tehničnih okvar na vozilih, dve zaradi pomanjkanja voznega izkustva in pet zaradi drugih vzrokov.

Med vzroki nezgod so na prvem mestu prevrnitve ali zdrsne vozila s ceste, na drugem mestu trčenja motornih vozil in koles v gibanju, sledijo trčenja v objekt ali v stoječe drugo vozilo, poškodovanje ali povozenje pešcev, na zadnjem mestu pa so trčenja motornih vozil med seboj. Bilo je 19 nezgod težjega in 24 lažjega značaja. Največ nesreč je bilo na ravnih in asfaltiranih cestah, saj so jih zabeležili v aprilu 32. Na makadamskih cestah jih je bilo 10, na tlakovanih pa le ena. 22 nezgod je bilo na ravnih cestah, 11 v križiščih in 9 na ovinkih; 28 podnevi in 15 ponoči.

Ti podatki kažejo, da je bilo v letošnjem aprilu 22 ali 104,7% več nezgod kot v istem času lani. Število mrtvih se je povečalo za 4 osebe, to je 400%, medtem ko je število ranjenih bilo letos v aprilu za 25 ali za 227% več v primerjavi z aprilom lani. Materialna škoda na vozilih in drugih objektih pa je večja za 200%, se pravi za skoraj milijon in pol dinarjev.

Vozniki motornih vozil so zaradi kršitve prometnega reda povzročili 19 nesreč, kolesarji 12, vozniki vprege 2, pešci, med katerimi so 4 otroci, pa 5.

Največ prometnih nezgod je bilo v obalnem predelu koprškega okraja,

zlasti med Škocjanom in Izolo. Dokaj veliko število nesreč je bilo tudi na področju Postojne, Kozine, Sežane in Ilirske Bistrice.

Prometno varnostna propaganda in vzgoja državljanov v prometni disciplini je v aprilu, zlasti med šolsko mladino, žela vidne uspehe. Iz pismenih nalog, ki so jih okrajnemu Tajništvu za notranje zadeve dostavili sveti za šolstvo koprškega okraja, je razvidna aktivnost prometne vzgoje v vseh šolah. Zato, da bi učitelji in vzgojitelji še uspešneje vzgajali šolsko mladino v prometni disciplini, je Tajništvo za notranje zadeve okraja Koper izdelalo program dela pod naslovom »Prometni krožek« in ga preko svetov za šolstvo oziroma okrajnega Tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo, dostavilo vsem šolam v želji, da bi pomagal učiteljem pri prometni vzgoji otrok. Operativni prometni uslužbenici koprškega okraja in pripadniki Ljudske milice pa so v aprilu priredili vrsto predavanj za člane šoferskih združenj v Kopru, Izoli in Postojni, za pionirje za delovni kolektivni tovare Lama v Dekanih in 4 predavanja za člane avtomoto društva v Kopru. Predavanj se je udeležilo nad 1300 oseb.

PIVŠKI ŠOLNIKI RAZPRAVLJAJO

o uveljavljanju šolske reforme

V Pivki je bilo pretekli teden posvetovanje prosvetnih delavcev, predsednikov šolskih odborov ter sekretarjev osnovnih organizacij ZK s področja pivške občine. Razpravljali so o šolski reformi in v tej zvezi o ukinitvi osnovnih šol v Slavini, Kalu, na Juriščah ali v Palčju. Otroci omenjenih osnovnih šol bodo lahko obiskovali pouk v drugih krajih, tako n. pr. iz Slavine in Koč v Prestranku, otroci iz Selc pa v Pivki. Razdalja do Prestranka oziroma do Pivke je za Selčane in Kočane približno enaka kot do Slavine. Ker pa bo ta reorganizacija osnovnošolskega pouka omogočila, da bo sedanje število učiteljev v teh krajih laže izvrševalo svoj poklic glede na to, ker je sedanja razdrobljenost osnovnošolskih ustanov na tem področju dokaj velika, lahko pričakujemo samo boljši učni uspeh učencev.

Predvideno je, da bodo osnovne šole v Dolanah, Dolnji Košani, Zagorju in v Trnju imele le nekaj razredov, ni pa še rešeno vprašanje, če bosta lahko obstajali na Ostrožnem brdu in Suhorju dosednji šoli or-

PISMO UREDNIŠTVU

Nerazumljiv ukrep JADROLINIJE z Reke

Pomorski promet vzdolž obale Slovenske Istre, ki še zdaleč ni zadovoljal dejanskim potrebam, je konec aprila t. l. zadeli hud udarec. Uprava podjetja »Jadranska linijska plovidba« z Reke je dne 26. aprila ukinila pomorski prog št. 26 in 27, to je progi Koper—Trst in Koper—Izola—Piran—Umag. Na teh dveh progah je vsak dan raven ob nedeljah obratovala v obe smeri po ena sodobna potniška motorna ladja tipa »Psnile«, navadno »Ivan Cankar« (425 BRT).

Kako je prišlo do tega ukrepa »Jadrolinije«? Da bomo našim bralcem na to vprašanje jasno odgovorili, naj kratko opišemo zgodovino navedenih pomorskih prog, obenem pa se bomo dotaknili poslovanja reškega podjetja.

Pomorska zveza Koper—Trst oziroma Koper—Izola—Piran—Umag je bila vzpostavljena v okviru določb Videmskega sporazuma po nalogu sekretariata za promet Zveznega izvršnega sveta. Promet se je začel avgusta 1955. Na prvi pogled je bila zadeva urejena. Dobili smo pomorsko zvezo v obe smeri, v sezoni leta 1956 pa je ladja pristajala tudi v našem turističnem središču Portorožu, začela so se pogajanja za uvedbo dveh voženj na dan v obe smeri in za nedeljske proge. Toda problem ni tako preprost. Ze z otvoritvijo nove proge so nastopile težave. »Jadrolinija« je namreč podjetje, ki posluje z izgubo. To izgubo krijejo z dotacijami, te pa se dodeljujejo po progah. Proge so longitudinalne (n. pr. Reka—

Kotor) in krajše ali lokalne. Dotacija je razdeljena zato med zvezo in republike. Konkretno naj bi dotacije izplačevale podjetju poleg zveze še NR Črna Gora, NR Hrvatska in LR Slovenija. Ko je bila prog Umag—Koper—Trst vzpostavljena, je bilo rečeno, da mora dotacija za naš odsek plačati OLO Koper. Razumljivo je, da naš okraj tega ni bil dolžan storiti, saj je to mednarodna prog, ki zelo verjetno prej spada v območje zveze kakor pa okraja. Saj imamo še druge proge, ki gredo skozi naša pristanišča, nihče pa ne zahteva od okraja, da bi zato plačal dotacijo (n. pr. Trst—Koper—Piran—Reka in Trst—Koper—Piran—Zadar). Leta 1955 je bila zadeva hitro urejena: dotacija je izplačala LRS. Za leto 1956 pa dotacije ni nihče kril. Tudi za letos ni jasno, kdo bo to storil. No, sedaj pa je »Jadrolinija« storila svoje. Vendar je izbrala najslabši način. Ni dvoma, da bi se dalo to vprašanje rešiti brez takšnih ukrepov, ki so toliko bolj nepravilni, saj sta bili progi ukinjeni prav pred našim velikim praznikom — 1. majem — in tik pred turistično sezono! Ni dvoma, da je podjetje znatno škodovalo tudi sebi. Statistika prikazuje stalno naraščanje števila potnikov na škodo »konkurence«. Končno je treba še upoštevati, da se je za letošnjo sezono tudi Trst prijavil in da namerava uvrstiti v te proge sodobne motorne ladje po 250 in 450 BRT. Kakor kaže, naše podjetje na vse to ni mislilo.

Prav sedaj se je še posebno akutno pokazala potreba po ustanovitvi posebnega podjetja za obalni potniški, turistični in tovorni promet, ki bi imelo sedež v Kopru. V ta namen bi kazalo »Jadrolinijo« decentralizirati. Ni dvoma, da bi se gornje ne zgodilo, če bi imeli takšno podjetje v Kopru. Objektivno je namreč res, da »Jadrolinija« že zaradi oddaljenosti od svojega središča nima interesa za našo obalo, ker nastajajo rezne težave pri vzdrževanju plovni enot, pa tudi njen plovni park še ni zadosten. Položaj Kopra je takšen (globoko v osrčju Evrope), da bi podjetje za obalno plovo pri razumnem poslovanju poslovalo aktivno, ne glede na druge velike prednosti. Koper je imel svoje podjetje za obalno plovo že pred 1. svetovno vojno (9 parnikov) in med 1. in 2. vojno (8 parnikov in motornih ladij). Za ustanovitev podjetja za obalno plovo se potegujeta Turistična zveza Slovenije in Prometna zbornica za LRS, kjer so sestavili obširen elaborat o potrebi takšne gospodarske organizacije.

Sedaj je primeren trenutek za radikalno rešitev tega vprašanja. Obala Slovenske Istre je kmetika, toda izredno lepa in znana po vsem svetu, njena lega je idealna. Toda potrebne so ladje. Ne samo velike, oceanske, tovrstne. Nujno so potrebne tudi potniške ladje, manjše in srednje ter potniško-tovorne ladje. Takšne plovne enote bi bile v znatno pomoč tudi našemu obmorskemu turizmu in turizmu sploh, da ne govorimo o drugem razvoju. Te ladje pa bi lahko uporabljali tudi za turistične izlete, kar bi samo povečalo njihovo donosnost.

Na osnovi vseh navedenih dejstev je vsekakor umestno opozorilo naši skupnosti, naj bi tudi s podporo pri uresničitvi tega predloga dala Kopru tisto mesto, ki ga je v preteklosti že imel.

Vida M.

LOTERIJA RDEČEGA KRIZA PRELOŽENA

Denarna loterija Rdečega križa Slovenije je iz tehničnih razlogov preložena na 19. maja letos. Zrebanje bo javno v Ljubljani. Ostalo je še nekaj srečk po 100 din. Dobite jih pri vseh organizacijah Rdečega križa in pri njenih poverjenikih. V Ljubljani jih lahko kupite tudi v trafikah. Čisti dobiček loterije je namenjen gradnji mladinskega okrevališča na morju. Podprimo zato vsi to človekoljubno akcijo. Sindikati, nabavite srečke kolektivno!

OPUSTOŠENJA PO SLANI

Posebna komisija kmetijskih strokovnjakov ugotavlja in ocenjuje na območju hrpeljske občine škodo, ki sta jo povzročila v preteklih dneh sneg in slana. V predelu Brkinov je uničila slana 100% pričakovani pridelek orehov, enako češnjev, pobrala je okoli 80% sliv, trte so dobesedno osmojene, jabolka in hruške bodo v najboljšem primeru dale samo kakih 25% sadu. Kjer je krompir že prilezel iz zemlje, ga je zamorila slana. Žita so manj prizadeta, prav tako je grah kar dobro kljuboval zmrzeli, medtem ko ji je fižol podlegel, prav tako paradizniki, paprike in ostala občutljiva vrtnina. Čebuli, česnu in mladi solati slana ni prišla do živega. J. Z.

JELŠANSKA SLOGA V OBROVEM

Jelšansko prosvetno društvo »Sloga« bo v nedeljo, 19. maja, gostovalo v Obrovem. Na sporedu je enodejanka »Dobrodošli«, dve igri s petjem, folklorni nastop in nastop jelšanskega mešanega in mladinskega pevskega zbora.

S tem programom je »Sloga« letos že petkrat nastopila — vsakokrat z uspehom. U. K.

Prijeli so vlomilca

Ze devetkrat zaradi tatvin in vlovov kaznovani Jože Mezgec iz Hotičine pri Kozini, je letos februarja pobegnil iz mariborske kaznišnice, kjer bi moral sedeti še leto dni zaradi poslednje obsodbe v zvezi s sprovažanjem ljudi preko državne meje. Če bi sesteli vse kazni, na katera je bil 50-letni Mezgec — v glav-

skupino ljudi in jih za zaslužek ilegalno spravil čez mejo v Trst, od koder se je kmalu spet vrnil in sredi aprila vlomil v poslovalnico KZ Košana na Ostrožnem brdu na ta način, da je z železnim drogom vlomil vrata. Odnesele je plen v vrednosti 25.000 dinarjev. V noči od 3. na 4. t. m. pa je vlomil v poslovalnico KZ Slivje, razbil izložbeno okno in iz prodajalnice odnesel plen v vrednosti 110.000 dinarjev.

Organi naše varnostne službe so seveda z vso vnemo zasledovali nevarnega vlomilca, pri čemer so jim koristno služili prstni odtisi, ki jih je vlomilec pustil na orodju, s katerim je vlamjal, zlasti pa prstni odtisi, ki jih je pustil na razbitem izložbenem oknu pri poslednjem vlovu.

Organi naše varnostne službe si lahko upravičeno štejejo za velik uspeh, da so po intenzivnem zasledovanju končno prijeli tako nevarnega vlomilca in tatu. V preiskovalnem zaporu je Mezgec priznal oba zadnja vlomila, ki so jih organi varnostne službe pripisovali njemu.

OBVESTILO

Odbor UROJ za občino Koper obvešča rezervne oficirje, da bo odhod v Ilirsko Bistrico v nedeljo, 19. V. 1957 ob 8. uri.

Prijavljeni in neprijavljeni rezervni oficirji naj se zberejo ob 8. uri pred avtobusno postajo v Kopru.

TURISTIČNO OLEPŠEVALNO DRUŠTVO V KOPRU

vabi svoje člane na občni zbor, ki bo v sredo, 22. maja 1957 ob 17. uri v posvetovalnici Obč. LO v Kopru.

Pospešujmo turizem!

nem zaradi tatvin in vlovov — v svojem življenju že obsojen, bi to nanese več kot 18 let zapora.

Po pobegu iz KPD Maribor se je Jože Mezgec zadrževal v okolici svojega domačega kraja in po vsem brkinskem predelu. Ljudje so se ga zelo bali, ker jim je nevarno grozil, če bi ga izdali. V tem času je zbral

Proslava Dneva mladosti ob Škocjanskih jamah

V nedeljo, 26. maja, bo v Matavunu ob Škocjanskih jamah velika proslava Dneva mladosti, ki bo zaključek proslav v divjaški občini. Medtem ko bodo predhodne proslave več ali manj krajevnega pomena, bodo v Matavunu nastopila društva in šole z območja vse občine. Sodelovalo bo 9 šol ter dijaki sežanske gimnazije iz občine Divaca, TVD »Partizan« Divača in Lokve, odred predvojske vzgoje, avto-moto društvo Divača, gasilci, godba na pihala in pevski zbor DPD »Svoboda« Divača, pionirski pevski zbori ter tamburaški zbor DPD »Svoboda«

Senožec. V paradi bodo tudi lipicanski konji.

Proslava bo potekala po naslednjem sporedu:

ob 9. uri — parada mladosti; izročitev zastave odredu predvojske vzgoje; slavnostni govor; nastop pionirskih pevskih zborov;

ob 15. uri — telovadni nastop. Zvečer ples.

Škocjanske jame, ki bodo ta dan popolnoma osvetljene, bodo odprte brez prekinitve.

* Udeležite se proslave! Mladina divjaške občine vas vabi.

cr—

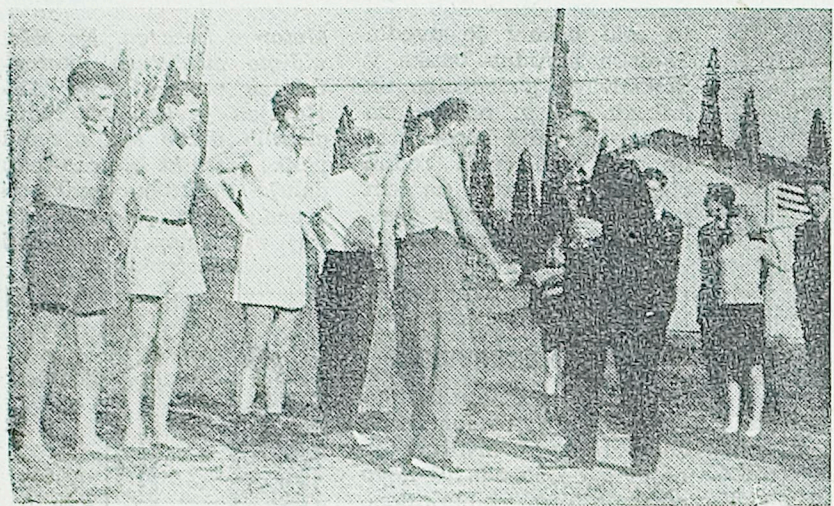
TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

TEKMOVANJA ISTRSKIH MEST

Koper si je zagotovil prvo mesto v odbojki in namiznem tenisu

Tekmovanje istrskih mest v odbojki, namiznem tenisu, rokometu in košarki se približuje koncu. Na sporedu je še nekaj zaostalih tekem, ki pa bodo vplivale le na vrstni red v rokometu in košarki, medtem ko so Koprčani v odbojki in namiznem tenisu premagali vse svoje nasprotnike in dosegli 100% uspeh. V nedeljo so se Koprčani po-

merili z Bujami, ki so razen Koprca najmočnejši športni center v severnem predelu Istre. Dvoboj se je zaključil z velikim uspehom Koprčanov, ki so zmagali v vseh disciplinah razen v rokometu (moški). V odbojki je zmagal Koper (moška ekipa) s 3 : 0, ženska ekipa pa z 2 : 0. V namiznem tenisu so zmagali člani s 5 : 1, mladinci s 5 : 0 in ženske s 3 : 0.

V športnem tekmovanju, ki ga je priredil Občinski sindikalni svet v Kopru, je osvojila pokal prireditelja sindikalna podružnica Tajništva za notranje zadeve pri OLO Koper. Na sliki: predsednik občinskega sindikalnega sveta Stojan Cink predaja pokal zastopniku sindikalne podružnice TNZ tovarišu Juretu Ribičiču.

Koprčani so zmagali tudi v košarki, in sicer s 59 : 34, medtem ko so slavili Bujčani edino zmago v rokometu, kjer so zmagali z 29 : 20. Prav v tej disciplini pa so Koprčanke pripravile veliko presenečenje in premagale ekipo iz Buj z 9 : 1.

SINDIKALNA ŠPORTNA TEKMOVANJA V KOPRU IN IZOLI

Kakor smo poročali že v prejšnji številki, so bila v Kopru in v Izoli ob prvomajskih praznikih množična sindikalna športna tekmovanja. Medtem ko so se v Kopru odločili za izločilni sistem in tekmovanja zaključili (prehodni pokal občinskega sindikalnega sveta je osvojila ekipa TNZ), se bodo v Izoli pomerile vse ekipe med seboj, tekmovanja pa se bo zaključilo ob Prazniku mladosti.

V nedeljo so bila v Izoli na sporedu tekmovanja v streljanju in šahu. V streljanju je imela največ uspehov ekipa IRIS, ki je osvojila 587 krogov, na drugem mestu pa se je plasiral Gradbenik s 539 krogov. Najboljši posamezniki so bili: Kranjc (IRIS) 129 krogov, Strehovec (IRIS) 128 krogov in Krpan (Gradbenik) 118 krogov.

V šahu pa so bili doseženi naslednji rezultati: IRIS - Gradbenik 5 : 3, IRIS - ARRIGONI 3 : 4 (1) in ARRIGONI - MEHANOHEHNA 1 in pol : 3 in pol (3).

V tekmovanju sindikalnih podružnic v Izoli je do sedaj sodelovalo 466 članov delovnih kolektivov. B. D.

Poučna arhivska razstava

(Nadaljevanje s 6. strani)

slovenska listina z nabožno vsebino iz Košane (1793).

Razstava prikazuje lepo tudi razvoj pošte. Zaradi pritiska množic je morala Avstrija uporabljati slovenske pečate v slovenskih vaseh (Krkavce, Senožeče, Spodnje Škofije). Za lepo vsebino tega oddelka gre zasluga dr. Franu Juriševiču.

Razstavljalci niso pozabili na združništvo (kopska hranilnica in posojilnica iz leta 1883) in za služnega združnika pok. tovariša Čoka.

Razstava končuje z NOB. Tu vidimo časopise, brošure in letake partizanskih tehnik v našem okraju in dopise različnih komand. Menim, da bi morali razstavljalci temu oddelku posvetiti več prostora in razstaviti tudi fotografije padlih voditeljev iz naših krajev. Prav temu oddelku se najbolj pozna naglica.

Želimo si še več takih razstav, ki bodo v bodoče tem lepše in popolnejše, čim več sodelavcev si bodo našli prireditelji razstav.

Srečko Vilhar

Kino

KOPER: 17., 18. in 19. maja angleški barvni film PARIZ, MESTO ZALJUBLJENIH, 20. in 21. maja italijanski film SENCA, 22. in 23. maja angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTER.

IZOLA: 17. maja ameriški film SESTRICNA RAHELA, 18. in 19. maja italijanski film SENCA, 20. in 21. maja angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTER, 22. in 23. maja francoski film LJUBIMCA IZ TOLEDA.

SECOVLJE: 18. maja italijanski barvni film DEKLE Z REKE, 19. maja poljski film CHOPIN, 23. maja avstrijski film ZDAJ SMO PA TAM. SMARJE: 18. maja poljski film CHOPIN, 19. maja italijanski barvni film DEKLE Z REKE, 22. maja ameriški barvni film VELIKA NAGRADA.

ŠKOFIJE: 18. maja ameriški film NA APAŠKI MEJI, 19. maja avstrijski film ZDAJ SMO PA TAM, 22. maja italijanski film SENCA.

DEKANI: 18. maja avstrijski film ZDAJ SMO PA TAM, 19. maja ameriški film NA APAŠKI MEJI.

POSTOJNA: 17., 18. in 19. maja ameriški barvni film FANT IZ OKLAHOME, 21. in 22. maja poljski film FRIDERIK CHOPIN.

PIVKA: 18. in 19. maja ameriški film LJUBIMEC IZ NEW ORLEANSA, 22. in 23. maja ameriški film ABBOTT IN COSTELLO V TUJSKI LEGIJI.

SEZANA: 18. in 19. maja ruski film OTELO, 21. in 22. maja ameriški film NA DALJNEM SEVERU, 23. in 24. maja ameriški film DESTROY.

Takoj sprejmemo večje število kvalificiranih zidarjev, nekvalificiranih delavcev in dva gradbena delovodja

za delo v Ljubljani in Kopru. Interesenti naj se javijo z delovno knjižico na upravi podjetja v Izoli, ulica Pina Tomaziča št. 16.

Gradbeno podjetje »GRADBENIK«
Izola

Upravni odbor Kmetijske zadruge Lokev razpisuje na podlagi 32. člena Uredbe o kmetijskih zadrugah (Uradni list FLRJ št. 41/56) in na podlagi sklepa Upravnega odbora zadruge službeno mesto

UPRAVNIKA

Pogoji: srednja kmetijska šola s 5-letno prakso ali nižja kmetijska šola z 10-letno prakso v kmetijstvu. Prednost imajo komercialisti z večletnimi izkušnjami.

Ponudbe z obrazložitvijo dosedanjih službenih mest pošljite do 31. maja 1957 na: Kmetijska zadruga Lokev, p. Divača.

Natečaj

ZA SPREJEM 20 DIJAKOV VNAUČNI ODSEK IN 25 DIJAKOV V STROJNI ODSEK POMORSKE SREDNJE ŠOLE V PIRANU v šolskem letu 1957/58.

Pomorska srednja šola je popolna srednja strokovna šola, ki vzgaja srednji kader za pomorstvo. Šolanje traja 4 leta. Po končani šoli imajo absolventi možnost, da dobijo službo na ladjah trgovinske mornarice kot oficirji krova ali stroja pri pomorskih podjetjih, v luških podjetjih ali skladiščih, v zunanjetrgovinskih podjetjih, speditorskih podjetjih, v pomorskih agencijah ter pri vseh podjetjih sorodne dejavnosti.

Absolventi strojnega odseka se

lahko zaposlijo tudi kot strojni tehniki v industriji, obrti ali pomorstvu.

Razen tega se po določenih predpisih lahko vpisejo na Višjo pomorsko šolo na Reki, kjer se kandidati usposablajo za kapitane dolge plobove odnosno strojnike I. razreda, ali pa nadaljujejo študij na nekaterih fakultetah (n.pr. na prirodoslovno-matematično-filozofski, absolventi strojnega odseka Pomorske srednje šole pa na strojni fakulteti).

Pogoji za sprejem v šolo so naslednji:

1. da so dijaki telesno in duševno zdravi in sposobni za pomorsko službo, kar bo ugotovil šolski zdravnik s specialnim pregledom pred sprejemnim izpitom;
2. da so uspešno dovršili nižjo gimnazijo ali osemletno šolo;
3. da opravijo z uspehom sprejemni izpit iz materinega jezika in matematike v obsegu gradiva nižje gimnazije. Sprejemnega izpita ne opravljajo oni dijaki, ki so že opravili izpit za višjo gimnazijo;
4. da niso starejši od 17 let.

Zdravniški pregledi in sprejemni izpiti bodo 13., 14. in 15. junija 1957 na Pomorski srednji šoli v Piranu ob 8. uri.

Kandidati naj pošljejo kolkovane prošnje s 30 din ravnateljstvu Pomorske srednje šole v Piranu najkasneje do 12. junija 1957. Prošnji mora biti priloženo zadnje šolsko izpričevalo, rojstni list in dovoljenje staršev, da se smejo vpisati.

Sola ima svoj internat, v katerem lahko stanujejo in se hranijo vsi dijaki proti predpisani vzdrževalnini.

Ravnateljstvo

Pomorske srednje šole Piran

Opozorilo koristnikom propustnic VS

Opozorjamo koristnike propustnic VS, da se striktno pridržujejo določil Videmskega sporazuma in s tem v zvezi vseh ostalih predpisov, ki veljajo na našem in sosednjem področju.

Propustnica iz čl. 4, točke 1 Videmskega sporazuma velja 4 mesece od dneva vidiranja italijanskih oblasti. Avtomatsko podaljšana propustnica pa velja 8 mesecev od zadnjega vidiranja italijanskih oblasti. Zato naj koristniki propustnic računajo veljavnost od dneva italijanskega vidiranja. Če je propustnica izrabljena, se ne izpolni določeni obrazec za novo propustnico, temveč je treba priložiti staro izrabljeno propustnico, na podlagi katere se bo izstavila nova. Izgubljeno propustnico je treba uradno preklicati, kot vse ostale dokumente ter dostaviti potrdilo o preklicu, če želi koristnik novo.

Za izvršitev kakršnihkoli sprememb — popravkov v propustnici je pristojen samo organ, ki je propustnico izdal. Samovoljno popravljanje ali spreminjanje dokumentov ni dopustno in s tem propustnica postane neveljavna.

Povratak na področje stalnega bivanja se mora izvršiti do naslednjega dne tako, kot to regulirajo predpisi Videmskega sporazuma. Vsako

prekoračenje roka povratka na področje bivanja ima za posledico odvzem propustnice s strani italijanskih oblasti. Koristnik, ki želi dalj časa bivati na sosednjem področju, si mora poskrbeti za podaljšanje bivanja, za kar ima dve možnosti in sicer:

- 1) ob priložnosti potovanja na sosednje področje se zainteresirani lahko zglašijo pri pristojnih italijanskih oblasteh in zaprosijo za podaljšanje bivanja;
- 2) da predhodno zaprosijo za podaljšanje bivanja pri organu, ki je propustnico izdal. V tem primeru je potrebno dostaviti propustnico s kratko prošnjo, ki naj vsebuje od kdaj do kdaj želi podaljšanje bivanja, razloge in točen naslov pri komu bo oseba bivala na sosednjem področju. Bivanje se lahko podaljša največ do 1 meseca, tako kot to predvidevajo določila Videmskega sporazuma.

Nadalje opozarjamo imetnike dvolastniških izkaznic, da tisti, ki še nimajo urejenega prepisa zemljišča, da to zadevo v tekočem letu (1957) dokončno uredijo.

Pripominjamo, da so se sedanji dvolastniški dokumenti podaljševali le začasno do konca leta 1957.

Koper, dne 14. V. 1957.

Iz pisarne Tajništva

za notranje zadeve Koper

Gledališče SLOVENSKEGA JADRANA

KOPER:

Ponedeljek, 20. maja, ob 20.30 — Carlo Goldoni: SIOR TODERO BRONTOLON. Gostovanje italijanskega gledališča »Cesco Basseggio« iz Benetk. Izven.

Torek, 21. maja, ob 20 — Armand Salacrou: ZGODBA ZA SMEH. Gostovanje SNG iz Trsta. Red A in izven.

Sreda, 22. maja — Armand Salacrou: ZGODBA ZA SMEH. Gostovanje SNG iz Trsta. Predstavi: ob 18 za red Mladinski in izven, ob 20 za red B in C ter izven.

PIRAN:

Četrtek, 23. maja, ob 20 — Armand Salacrou: ZGODBA ZA SMEH. Gostovanje SNG iz Trsta.

MALOGLASI

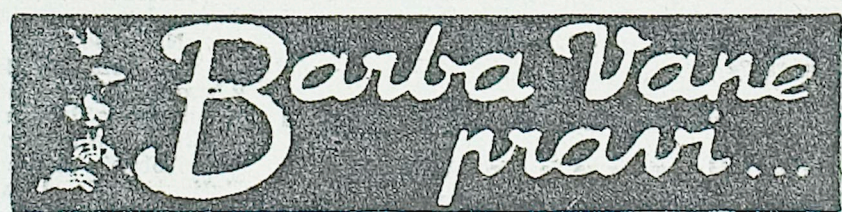
COTTUR nudi svoje izdelke: kolesa, ciklomotorje, lahka motorna kolesa M. V. z vsem potrebnim priborom. Cene znižane! Odpremlija vse darilne pošiljke v inozemstvo. — Cottur, Trst, ulica Crispi 8, tel. 93-982.

ZAMENJAM lepo sobo 5 x 5 m v Izoli za manjšo v Kopru, po možnosti z vodo. Ponudbe na upravo lista.

Danes pa res ne vem, kje naj bi začel. Delo mi kar noče od rok. Pretelki teden sem namreč precej prepotoval in zdaj sem zbit kot italijanska fuzbalska reprezentanca. Se pisma, ki sem jih ta teden res prejel precej, sem komaj pregledal. Zato naj mi ne zamerijo tisti, ki jim to pot ne bom ustregel. Bodo pa prišli prihodnjič na vrsto.

Ce že govorim o pismih, se bomo najprej pomenili s tovarišema I. F. in A. G. iz Kopra, ki me sprašujeta, koliko časa bo uprava koprškega kina še zaračunavala višje cene za slabe sedeže kot za dobre, to je za tiste, od koder se odpira lepši razgled na platno. Pooblaščen sem izjaviti, da se bo to dogajalo samo še toliko časa, dokler bodo obiskovalci kina to mirno prenašali. Sicer pa gre le za tri vrste sedežev na začetku drugega rajona, tistega, po šest kovačev. To pa bomo že prenesli, saj smo tudi doslej.

Tovarišici L. M. iz Postojne, ki je tako lepo in prijateljsko izrazila svoje pomisleke glede resnicoljubnosti v moji zgodbi o portoroških rožicah, sporočam, naj mi pošlje točen naslov, da ji bom v dokaz lahko predložil

»corpus delicti«. Sicer sem pa slišal, da nameravajo shraniti vse tiste nylon vrečke z inozemskimi vred, da bi jih lahko pokazali na kakšni večji vrtnarski razstavi. Tam jih bomo imeli priložnost videti prav vsi.

Tudi iz Pivke sem prejel nekaj pism. Pišejo mi, da je bil že čas, da sem pogledal nekoliko na njihov konec, da pa mi zamerijo, ker sem tako blago omenil vse skupaj. Veste kaj? Pa povejte prizadetim še vi, kar menite, da sem pozabil. Bliže ste in prepričan sem, da bo prav tako za leglo. Meni pa pošljite kaj novega. In ne pozabite na podpis!

Zdaj pa za danes dovolj o pismih. Prostor mi je precej tesno odmerjen in si zato ne morem privoščiti širšega razgovora z vsemi svojimi dopisniki. Upam, da me boste razumeli. Pojdimo torej k drugemu delu.

Ko sem šel skozi Izolo, so se mi uslužbenci nekega podjetja potožili in me prosili, naj zapišem, da bi zelo radi večkrat videli svoje vodilne uslužbence v svoji sredi. Ti pa da raje proučujejo gostinsko politiko, čeprav nima neposredne zveze z njihovim stroko. Napisal bi tudi ime podjetja, ker pa vem, da se bodo tovariši popravili, jih za zdaj ne bom obešal na veliki zvon.

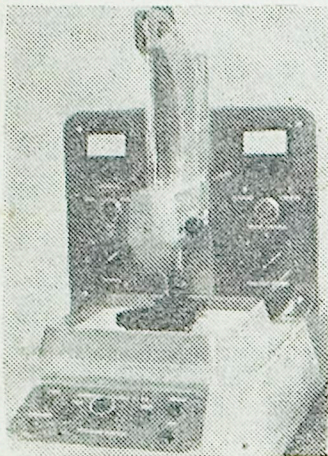
Mimogrede sem zapisal še dve prošnji. Miroljubni prebivalci istega mesta — t. j. Izole — bi bili zelo hvaležni organom, ki skrbijo za red in mir, če bi včasih naredili pošteno racijo in dali za nekaj časa v svoj hladilnik vse tiste nočne razgrajče in pevce, ki včasih tudi do treh zjutraj ne dajo miru. K temu bi lahko nekoliko pripomogla tudi gostinska podjetja, če bi zaprla svoje

lokale in jih izpraznila ob uri, ki je predpisana. Druga prošnja pa se nanaša na telefonsko centralo. Nič posebnega. Telefonski naročniki želijo le to, da bi telefonske zveze vselej vsaj deset minut po končanem razgovoru, če že prej ne morejo. To pa boste, kaj ne?

Precej dlje sem se zadržal na Škofijah, kjer bi me bili sploh radi obdržali vsaj toliko časa, da bi na bloku zgradil tisto barako, o kateri govorijo že od začetka maloobmejnega prometa. Mislim barako, kjer bi ljudje čakali na pregled, da bi jim ne bilo treba stati na dežju. Toliko časa se seveda nisem mogel zadržati, pač pa me je hudo imelo, da bi nekje našel nekaj desk in zbil skupaj vsaj tisti prostorček, ki je kljub temu, da ga navadno označimo z dvojno 0, tako potreben. Vem, da bi mi bili zelo hvaležni tudi lastniki okoliških travnikov.

Potem sem jo pa mahnil naprej in se nisem prav nič ustavljal vse do... Toda o tem pa prihodnjič!

Lep pozdrav in na svidenje
Vaš Vane

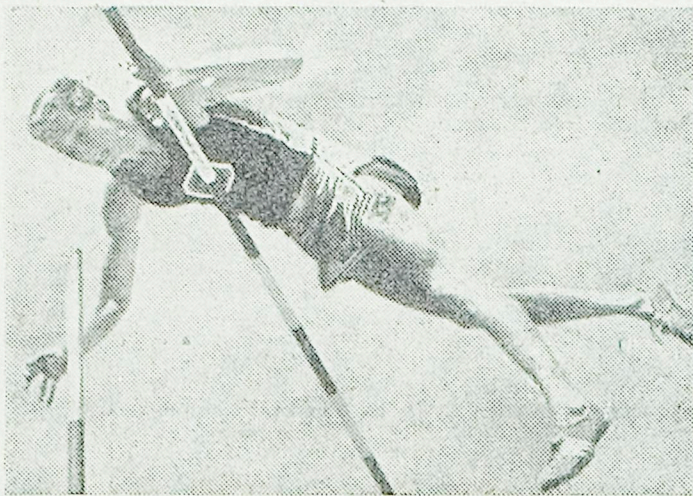

Elektronski in »navadni« možgani

Zadnje čase vedno več slišimo govoriti o elektronskih strojih, tako imenovanih možganih, ki opravljajo najbolj zapletena dela: merijo, računajo, prevajajo in kdo bi vedel kaj še vse počenjajo. Izum je res nekaj velikega, toda sposobnosti teh možgan so vedno še mnogo mnogo manjše kot sposobnosti navadnih človeških možgan. To nam najlepše prikaže naslednja primerjava: izračunali so, da bi morali napolniti z elektronskimi in drugimi

zamotojnimi pripravami največjo zgradbo na svetu, da bi ves ta aparat vsaj približno ustrezal sposobnostim človeških možgan. Aparat bi za svoje delovanje potreboval toliko energije, kolikor bi je dajala električna centrala, ki bi

jo poganjala vsa voda velike ameriške reke Niagare. Prav toliko vode bi potrebovali tudi za hlajenje. Vse to delo pa opravijo človeški možgani s komaj 25 wati energije, kar je toliko, kolikor porabi žarnica na 25 sveč. Kot vidimo, smo kljub velikim uspehom še daleč za tistim, kar je ustvarila narava.

Pred petnajstimi leti je znani atlet Wamerdam postavil svetovni rekord v skoku s palico. Rekord (4,77 m) je ostal ves ta čas nedotaknjen. Šele pred dnevi se je posrečilo dvaindvajsetletnemu Američanu Gutovskemu, da ga je dosegel in celo izboljšal. Skočil je 4,78 metra visoko. Na obrazu mu lahko beremo, kolikšen napor je to zahtevalo od njega

Tudi veter spet vpregajo

Med prvimi viri energije, ki jih je človek izkoristil, je bil razen vode tudi veter. Potem pa so prišli parni in drugi stroji, ki so zamenjali velike vetrnice na mlinih, črpalkah in drugih napravah. Na veter so skoraj popolnoma pozabili. Kaže pa, da bo zdaj spet prišel do veljave. Čez nekaj dni bo namreč začela delovati v Alžiru prva električna centrala na ve-

ter. Dajala bo 100 KW električne energije. Če se bo obnesla, nameravajo takoj začeti z gradnjo nove centrale z močjo 1.000 KW.

ORDINACIJA NA ULICI

Te dni bodo imeli na Japonskem »Dan ušes«, kasneje pa »Dan zob«. Ob tej priložnosti bo več sto specialistov s sedmih tokijskih univerz ordiniralo kar na ulicah, po parkih in na drugih javnih mestih. Pregledovali bodo mimoidoče in jim dajali nasvete. Pregledi bodo brezplačni.

GRIPA V SINGAPURU

Vso jugovzhodno Azijo je te dni zajela velika epidemija gripe. Kot poročajo, je samo v Singapuru obbolelo za to boleznijo nad 50.000 ljudi. Potemtakem je to ena izmed največjih epidemij, kar jih je kdaj bilo.

BOGATA NAJDBA

Na lenskem nahajališču zlata v Vzhodni Sibiriji so našli skoraj 12 in pol kilograma težak kos zlata. To je eden izmed največjih kosov čistega zlata, ki so ga kdajkoli našli. Omenjeno nahajališče prištevajo med najbogatejša na svetu, saj so že doslej prav tam našli več 4 do pet kilogramov težkih kosov samorodnega zlata.

BANKA NA KOLESIH

Zaradi velike razdalje med posameznimi naselji in celo hišami je uvedla Škotska narodna banka v Stormway podružnico na kolesih. V ta namen so preuredili velik kamion, ki ob določenih urah redno obiskuje vse kraje na tem področju in omogoča prebivalstvu, da opravlja vse posle, ki jih ima z banko, ne da bi pri tem izgubljalo dragoceni čas.

NOVO ZDRAVILO

Oddelek za antibiotike japonskega nacionalnega zdravstvenega inštituta je objavil, da so odkrili novo zdravilo proti tuberkulozi. Antibiotik, ki so mu dali ime kanamicin, so pridobili iz neke vrste gob. Šef japonskega inštituta za boj proti tuberkulozi je ob tej priložnosti izjavil, da gre za zdravilo, ki daje stvarno upanje za uspešno zatiranje te bolezni, ker uničuje tudi proti streptomycinu zelo odporne Kohove bacile.

Motor v kozarcu. Na sliki vidimo miniaturni motorček za motorni čoln. Sestavljen je iz vseh tistih glavnih delov kot njegovi veliki vrstniki in prav tako deluje. Praktične vrednosti seveda nima, je pa dokaz, kaj vse zmorejo današnji konstruktorji

— Žena, si morda ti klicala instalaterja?

Vrtanje lukenj z zelo majhnim premerom je vedno zamudno in drago, zlasti če gre za materiale z veliko trdoto. Zdaj to opravljajo z električno iskro. Tako so na češkem izdelali vrtalni stroj, ki na ta način izvrtava nekaj sekundah luknjico s premerom 5 stotink milimetra v najtrši material.

NAPRAVA ZA MERJENJE LESA V GOZDOVIH

Dva angleška profesorja, dr. Barr in dr. Stroud, sta izdelala posebno napravo, s katero je mogoče v zelo kratkem času natančno izmeriti lesno maso na določenem gozdnem področju. Sodijo, da bo aparat postal važen pripomoček za gozdarske strokovnjake, saj jim bo omogočal redno kontrolo nad prirastkom v gozdovih.

Pred skoraj 1900 leti je izbruh Vezuva pokopal pod lavo in pepelom Pompeje in še nekaj drugih cvetočih mest. Na tisoče prebivalcev je našlo smrt. Zasulo jih je, ko so nič hudega sluteč opravljali svoje vsakdanje delo. V dolgih stoletjih se je pepel strdil okrog trupel nesrečnikov in jih ohranil kot pričjo strašne tragedije do današnjih dni

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

52

POSLOVENIL RADO BORDON

Pomolil sem mu kozarec, da mi nalije še konjaka. Zunaj je bil že mrak. S kozarcem konjaka v roki sem stopil k oknu in ga odprl. Ni več deževalo. Zunaj je bilo bolj hladno in med drevesi je visela megla.

»Nikar ne zlivaj konjaka skozi okno,« je rekel Rinaldi. »Če ga ne moreš piti, ga daj meni.«

»Pojdi in se obesi,« sem rekel. Bil sem vesel, da spet vidim Rinaldija. Dve leti me je nenehno zbadal, toda vselej mi je bilo to všeč. Prav dobro sva se razumela.

»Si poročen?« me je vprašal s postelje. Stal sem pri oknu, obrnjen k steni.

»Se ne.«

»Si zaljubljen?«

»Da.«

»V tisto angleško dekle?«

»Da.«

»Ubogi fantek. Je dobra s tabo?«

»Seveda.«

»Mislim, je dobra s tabo v praktičnem pogledu?«

»Nehaj!«

»Prav. Videl boš, da sem izredno občutljiv človek. Ti je ona —?«

»Rinin,« sem rekel, »prosim te, nehaj. Če želiš ostati moj prijatelj, nehaj.«

»Nočem ostati tvoj prijatelj. Sem tvoj prijatelj.«

»Torej nehaj.«

»Prav.«

Vrnil sem se k postelji in se usedel poleg Rinaldija. Držal je v roki kozarec in gledal v tla.

»Razumeš, kako je to, Rinin?«

»Ah, seveda. Vse svoje življenje srečujem posvečena bitja. Toda prav malo v tvoji družbi. Predstavljam si pa, da jih moraš imeti tudi ti.« Gledal je v tla.

»Ti nimaš nikogar?«

»Nikogar.«

»Prav nikogar?«

»Ne.«

»Lahko bi to rekel o tvoji materi ali pa o tvoji sestri.«

»Ali pa o tvoji sestri,« se je odrezal Rinaldi. Oba sva se zasmejala.

»Stari nadčlovek,« sem rekel.

»Morda sem ljubosumen nate,« je rekel Rinaldi.

»Ne, nisi.«

»Saj ne mislim tako. Drugače mislim. Imaš kakega poročenega prijatelja?«

»Imam,« sem odvrnil.

»Jaz pa ne,« je rekel Rinaldi. »Če se imata dva rada, ga prav gotovo nimam.«

»Zakaj ne?«

»Nimajo me radi.«

»Zakaj ne?«

»Jaz sem kača. Jaz sem kača razuma.«

»Ti mešaš vse skupaj. Razum je bilo jabolko.«

»Ne, pač pa kača.« Zdaj je bil dosti boljše volje.

»Če ne preišljaš tako glaboko, si znatno boljše volje,« sem rekel.

»Rad te imam, fantek,« je odvrnil. »Ko se pokažem kot velik italijanski mislec, me zbadaš. Toda vem mnogo reči, ki jih ne znam povedati. Vem več kot ti.«

»Tako je. Seveda veš.«

»Toda ti boš imel lepše življenje. Čeprav se boš pri tem kesal, boš imel lepše življenje.«

»Ne verjamem.«

»Oh, seveda ga boš imel. To je res. Jaz pa sem srečen samo, kadar delam.« Spet se je zastrmel v tla.

»To te bo minilo.«

»Ne bo. Od vsega sta mi včasih samo dve reči; ena škoduje mojemu delu, druga pa se konča v pol ure ali pa v petnajstih minutah. Včasih še prej.«

»Včasih še dosti prej.«

»Morda sem se poboljšal, fantek. Ti ne veš tega. Toda od vsega obstajata samo te dve reči in moje delo.«

»Našel boš tudi še kaj drugega.«

»Ne bom. Nikoli ničesar ne najdemo. Rodili smo se z vsem, kar imamo, in nikoli se ničesar ne naučimo. Nikoli ne najdemo nič novega. Vsi začenjamo že popolni. Lahko si vesel, da nisi Roman.«

»Nobenih Romanov ni. Obstoji samo romanski način življenja. Zelo si pač ponosen na svoje napake.«

Rinaldi je dvignil pogled in se nasmehnil.

»Nehajva že, fantek. Utrujen sem od tako hudega razmišljanja.« Bil je videti utrujen, ko je stopil v sobo.

»Kmalu bo čas za večerjo. Vesel sem, da si se vrnil. Ti si moj najboljši prijatelj in moj vojni pobratim.«

»Kaj pa bosta vojna pobratima jedla?« sem vprašal.

»Tako. Spijva še en kozarec na zdravje tvojih jeter.«

»Kakor sveti Pavel.«

»Nisi natančen. V tem primeru je šlo za vino in za želodec. Srčni požirek vina na zdravje svojega želodca.«

»Kar koli imaš pač v steklenici,« sem rekel. »In na čigar koli zdravje hočeš.«

»Na zdravje tvojega dekleta,« je rekel Rinaldi in dvignil kozarec.

»Prav.«

»Nikoli ne bom izrekel o njej grde besede.«

»Nikar se preveč ne trudi.«

»Spil je konjak.« Čist sem,« je rekel. »Čist sem kot ti, fantek. Tudi jaz se bom oženil s kakim angleškim dekletom. Sicer pa je dejstvo, da sem jaz prvi spoznal tvoje dekle. Toda zame je bila nekoliko previsoka. Previsoka za sestro,« je dodal.

»Prav nenavadno čisto dušo imaš,« sem rekel.

»Kaj ni res? Zato me tudi kličejo Rinaldo Purissimo.«

»Rinaldo Sporchissimo.«